

~~271~~ 271

Im Fln.søkr. 1997 J.nr 71511-68

14 MRS. 2001 ETH

Antal bilag Aktnr. 63

SRI LANKA (47) 23/3 '01

NOTAT OM RETUR AV TAMILER TIL SRI LANKA

av advokat Trond Romstad - Juli 2000

FORORD

Hensikten med dette notat er å belyse forholdene for tamiler som er returnert til Sri Lanka etter å ha søkt asyl i utlandet. Notatet bygger på en reise jeg foretok til Sri Lanka 12-26 november 1999 sammen med advokat Knut Olav Eldhuset og en tolk. Videre har jeg gjennomgått den viktigste Unntakslovgivingen samt rapporter og annen dokumentasjon fra advokater og organisasjoner som jobber med returnerte asylsøkere på Sri Lanka.

Vi gjorde reisen på eget initiativ og var ikke sponset av hverken myndigheter eller organisasjoner, bortsett fra 1 flybillett som ble betalt av Antirasistisk Senter. Arbeidet med notatet er heller ikke sponset av noen. Vi var kun i Colombo, og notatet bygger på situasjonen for de returnerte som oppholder seg der. Situasjonen for internflyktningene utenfor Colombo og den forfølgelse som skjer i LTTE-kontrollerte områder, har vi ikke undersøkt. Den trussel og vold LTTE retter mot det Sri Lankiske samfunn og den singalesiske majoriteten er heller ikke behandlet. Jeg tar ikke stilling til hvem som er verst eller best av partene i borgerkrigen, men ettersom vinklingen her er de returnerte tamiler i Colombo, blir det naturligvis myndighetenes overgrep som får oppmerksomheten.

OM NOTATET

DEL 1 oppsummerer kort hvilken situasjon tamilene som returneres kommer tilbake til.

DEL 2 gir en grundigere gjennomgang og dokumentasjon av de samtaler og rapporter oppsummeringen bygger på.

DEL 3 gir en gjennomgang og dokumentasjon av Norges holdninger og oppfatninger til returproblematikken.

DEL 4 oppsummerer hvordan Norge forholder seg til behandlingen av tamilene.

VEDLEGG - utgjør samling av Lovtekster, rapporter og annen dokumentasjon som det henvises til i notatet. Vedleggene kan bestilles hos Antirasistisk senter eller NOAS for de som ønsker å gå dypere inn i materialet.

BAKGRUNN

De siste 20 år har Den Demokratiske Republikken Sri Lanka i økende grad blitt styrt gjennom Unntakslover. Senest den 3. mai ble 159 sider nye Emergency Regulations (ER) vedtatt. Dette har ført til at landet idag viser alle de klassiske tegn på å være et diktatur hvor tamilene som etnisk minoritet (12,6%) lett får rollen som "nasjonens

fiender".

Av en tamil-befolkning på ca. 3,3 mill. er ca. 1 mill. fordrevet fra sine hjem og lever under svært dårlige forhold i sitt eget land - ca. 600.000 har flyktet til utlandet. Siden krigen startet har ca. 65.000 blitt drept på begge sider i borgerkrigen. Den krig vi kjenner fra Norge 1940-45 nærmer seg idyll hvis vi sammenligner.

LISTE OVER NOEN TREKK VED DAGENS SITUASJON

1. **Tamilene er kriminalisert som gruppe ved at handlinger alle nødvendigvis må ha begått er gjort straffbare.**
2. **Det er f.eks. minimum 7 års fengsel for å ha hjulpet LTTE med mat, husrom eller penger selv om handlingen er gjort under tvang - eller i utlandet (f.eks. Norge).**
3. **Alle som vet om en person de tror har brutt unntakslovene eller tror kan være tilknyttet LTTE, har plikt til straks å angi ham til politiet.**
4. **Den som ikke oppfyller angiverplikten kan dømmes til 7 års fengsel.**
5. **Ansatte i politiet, militære styrker, kan arrestere hvem de vil uten arrestordre.**
6. **Den fengslede eller hans advokat får ikke vite hva han er mistenkt for.**
7. **Domstolene kan ikke gripe inn å vurdere om det er grunnlag for fengsling før saken kommer opp i retten. Det kan ta flere år.**
8. **Politiet produserer bevis i nesten 100% av sakene.**
9. **Tortur er hovedregelen når fanger blir sittende lenge i varetekt.**
10. **Tilståelse avgitt til en politimann er tilstrekkelig for å dømmes**
11. **Politiet bruker tortur for å presse fram tilståelser i omtrent alle saker.**
12. **Personer som representerer maktapparatet (Politiet, militære styrker, regjering m.v.) er gitt immunitet mot straff-forfølgelse.**
13. **Det gjennomføres daglig "round ups" i Colombo og flere tusen tamiler arresteres hver måned. Returnerte asylsøkere er særlig utsatt.**
14. **Det er siden nyttår gjennomført flere portforbud kombinert med massearrestasjoner.**
15. **Landet har 386 offisielle "Detention Camps". Fengslene er 300 % overfylt og fengselsforholdene er forferdelige.**
16. **Grupper som støttes av myndighetene opererer med hemmelige fangeleirer og står bak forsvinninger og drap.**
17. **Sri Lankisk og utenlandsk media er underlagt streng sensur.**
18. **Det er bl.a. straffbart å kritisere politiet, Presidenten, regjeringen, rettsvesenet eller domstolene.**

19. Det er forbudt å bringe nyheter fra krigen.

20. Forsamlingsfriheten er opphevet

21. Tamiler har plikt til å bære ID-kort som bl.a. viser deres etniske tilhørighet og hvor de kommer fra.

22. Alle tamiler må registrere hos politiet hvor de bor og avregistrere hvis de flytter. Politiregistreringen må de alltid bære på seg.

23. Korrupsjon gjennomsyrrer maktapparatet på alle plan og unntakslovgivningen brukes bevisst til å presse familiene for penger.

24. Returnerte tamiler kan ikke få vanlig bolig i Colombo.

25. De kan heller ikke få arbeid i Colombo.

26. De forsøkes presset ut av byen, men har ikke mulighet for å reise noe sted.

KONKLUSJON

Ut fra den dokumentasjon som foreligger, vil fortsatt retur av tamiler til Colombo stride mot Utlendingsloven § 15 og Torturkonvensjonen art. 3.

DEL 1

OPPSUMMERING AV TAMILENES SITUASJON ETTER RETUR

På bakgrunn av våre samtaler på Sri Lanka og den dokumentasjon notatet bygger på, kan situasjonen etter retur oppsummeres slik :

1. **Unntakslover uten begrensning** - De returnerte kommer til et land i unntakstilstand. Gjennom Prevention of Terrorism Act (PTA) og Emergency Regulations (ER) er politiet og militæret på Sri Lanka gitt nesten ubegrenset makt over befolkningen. Enhver politimann eller soldat kan når som helst arrestere og sette "mistenkte" i varetekt. Arrestordre er ikke nødvendig - politiet oppgir ingen grunn for mistanken - den mistenkte får ikke vite hva han er mistenkt for. De færreste har råd eller mulighet til å få kontakt med advokat.¹
2. **Straff med tilbakevirkende kraft** - Straffebestemmelsen i PTA er gitt tilbakevirkende kraft slik at handlinger begått før loven trådte ikraft også rammes.²

3. **Fengsling av returnerte asylsøkere** - Fra 2 advokatkontor har jeg mottatt lister med tilsammen 180 asylsøkere som i noen måneder av 1999 ble fengslet etter retur.³ Ingen advokater, MR- organisasjoner eller andre registrerer om tamiler de treffer i fengsler har vært asylsøkere tidligere og antallet kan derfor være adskillig høyere. Grunnlaget for fengslingene er mistanke om brudd på PTA, ER eller Immigration and Emmigration Act (IEA) ⁴. Noen blir sittende lenge i varetekt Det er også meldt om forsvinninger.
4. **Manglende domstolskontroll** - Domstolene kan i praksis ikke gripe inn og vurdere grunnlaget for mistanken før saken kommer opp i retten. Politiet bestemmer tempoet i "etterforskningen" og kan bruke mange år hvis de ønsker det.
5. **Tilståelse etter tortur** - Advokatene hevder at politiets eneste bevis oftest er mistenktes egen tilståelse gitt til en politimann under tortur.⁵ Når sakene omsider kommer for retten fører dette til at 95% av de varetektsfengslede frifinnes fordi bevisene som regel er produsert av politiet og ikke holder for en domstol.
6. **Tortur under varetekt er hovedregelen** - Advokatkontoret "Forum for Human Dignity" med ca. 500 klienter varetektsfengslet etter PTA bekrefter at de aller fleste er blitt torturert i varetektstiden ⁶. Advokatkontoret A. Vinayagamorthy som besøker Kalutera Prison hver uke hevder - i motsetning til Justisdepartementet⁷ - at de fleste 800 tamilene som er varetektsfengslet der *"has been arrested for no reason just because he is Tamil, and he has been assaulted and tortured and he was forced to sign selv-incriminating statement written in Sinhala, a language not known to him."* ⁸ En fersk rapport fra "The Medical Foundation", London viser at det av 49 tamilske asylsøkere som ble undersøkt var minst 20 % av de mennene som hadde blitt utsatt for voldtekt og seksuelle overgrep. Mer enn halvparten hadde blitt *"suspended upside down by ropes, while being beaten around the testicles and made to inhale noxious fumes . . . and having lighted cigarettes extinguished on their genitalia".* ⁹
7. **Bevis for tortur hindres** - Bevis for tortur har advokatene tidligere fått fram gjennom undersøkelser legekommisjonen - Judicial Medical Officers (JMO) - gjorde av fangene etter krav fra Supreme Court. Adgangen til å gjennomføre slike legeundersøkelser er den siste tid vesentlig innskrenket.¹⁰
8. **Aksept av tortur med immunitet for de ansvarlige** - Etter "Public Security Ordinance" ¹¹ og "The Indemnity Act" ¹² har medlemmer av regjeringen, hæren, sikkerhetsstyrkene, politiet eller andre personer som handler på vegne av myndighetene immunitet, og det kan ikke reises saker mot dem for handlinger utøvet for å styrke lov og orden.

9. **Flyplassen - korrupsjon** - På flyplassen har Politiet, Immigration og tollvesen i samarbeid med agenter (smuglere) organisert en mafia som bruker den makt de har fått gjennom unntakslovene til å presse returnerte asylsøkere for penger. Vi erfarte dette systemet personlig både ved innreise og utreise¹³.
10. **Arrestasjon ved ankomst** - Returnerte blir oftest arrestert på flyplassen og fremstilt for Negombo forhørsrett. I et samarbeid mellom politiet og "agenter" (smuglere) blir de tilbudt løslatelse mot kausjon hvis de betaler bestikkelse tilsvarende en årslønn (ca. 40- 50.000 Rp.)
11. **Nye arrestasjoner** - Mens politiet har saken under "etterforskning", må den mistenkte stadig møte på nytt i forhørsretten - med nye krav om bestikkelser. I ventetiden mellom møter i forhørsrett vil mange bli arrestert på ny - selv om de kan vise at de allerede er løslatt mot kausjon. Når saken avsluttes eller den mistenkte frifinnes av retten, kan politiet arrestere ham på nytt neste dag og starte en ny runde.
12. **Lodge-systemet** - Kausjon kan bare stilles av personer med "bosettingstillatelse" i Colombo. Returnerte uten familie/ kontakter i Colombo er avhengig av at en agent kausjonerer for dem. Agenten tar til gjengjeld "pant" i den returnerte og plasserer ham i en Lodge som agenten har kontroll over. Her tvinges han til å betale skyhøy husleie mens han venter på neste møte i forhørsretten. Lodge-eieren må på sin side stadig betale bestikkelser til politiet for at ikke Lodgen skal bli stengt og disse utgiftene inkluderes i husleien. Agent og Lodgeeier kan i samarbeide med politiet sørge for ny arrestasjon hvis husleien ikke betales eller tamilen prøver å flytte uten lov.
13. **Utelukkelse fra bolig** - Vanlige huseiere i Colombo tør ikke leie ut til returnerte tamiler - selv ikke til sine slektninger - fordi huseieren kan få 7 års fengsel hvis politiet mistenker leieboeren for brudd på PTA eller ER¹⁴. Returnerte tvinges derfor til å bo i Lodge som agentene skaffer. Her lever de i permanent "husarrest" under elendige boforhold mens pengeutpressingen fra agent, huseier og politiet fortsetter.
14. **Utelukkelse fra arbeid** - Ingen tør å ansette returnerte asylsøkere fordi det på samme måte vil gi arbeidsgiveren problemer med politiet. Det er nok av andre arbeidsledige i Colombo for den som trenger arbeidskraft.
15. **Krav om nasjonalt ID-kort (NIC)** - Alle må bære ID-kort på seg. Uten NIC blir tamiler arrestert ved en av de utallige politikontrollene. Mange returnerte tamiler har ikke NIC og tør derfor ikke gå utendørs. Det er vanskelig og risikabelt å søke

politiet om et nytt ID-kort fordi man da blir arrestert mistenkt for å ha solgt det gamle til LTTE.

16. **Krav om "police-registration"** - Alle tamiler i Colombo har plikt til å registrere hvor de bor hos politiet. Ved registrering må de vise fram NIC. Hvis de ikke har ID-kort må de betale for å få "police registration" ¹⁵. Dokumentet må de alltid bære på seg. Den som mangler "Police registration", vil rutinemessig bli arrestert hvis han stoppes i en av de mange politikontroller.
17. **Beslag av ID-kort m.v.** Advokatene rapporterer at politiet ofte fratar tamiler ID-kort og "Police-registration" for å gjøre situasjonen vanskeligere for dem eller presse dem for penger ¹⁶
18. **Søknad om oppholdstillatelse i eget land** - Tamiler som ikke kommer fra Colombo, må oppgi til politiet hvilken grunn de har for å oppholde seg i byen. Det faktum at det er umulig for dem å reise til hjemstedet regnes ikke som gyldig grunn. De må søke fornyet "oppholdstillatelse" ukentlig eller månedlig på politistasjonen. Politiet kan bruke muligheten til å kreve bestikkelser ved hver fornyelse og forsøker å presse dem ut av Colombo ¹⁷.
19. **Hjelp til LTTE - minst 7 års fengsel** - LTTE som organisasjon og all form for hjelp til LTTE er ifølge unntakslover fra 1998 straffbare handlinger som hver for seg gir fengsel *"for a period not less than 7 years and not exceeding 15 years"* ¹⁸.
20. **Syv års fengsel for kronerulling i Norge** - Handlinger begått i utlandet straffes like strengt ¹⁹. Asylsøker i Norge som mer eller mindre frivillig har vært med på "kronerulling" til LTTE kan derfor straffes med minst 7 års fengsel.
21. **Angiverplikt** - Alle som vet om personer de tror kan ha brutt bestemmelser i PTA eller ER har plikt til å angi ham (de kjenner f.eks. en de tror er medlem av LTTE). Unnlattelse av å oppfylle angiverplikten gir **inntil 7 års fengsel**. Når sakene omsider kommer opp i retten er det ofte brudd på angiverplikten politiet prosederer på ²⁰.
22. **Kriminalisering av det å være tamil** - Bestemmelsene i PTA og ER kriminaliserer i praksis selve det å være tamil fra et tamilområde. Alle i tamildistriktene har frivillig eller under tvang utført små arbeidsoppgaver for LTTE, støttet dem økonomisk eller de har en slektning, venn eller nabo som har vært med på noe - og som de har latt være å angi.
23. **Hvem blir tatt ?** - Selv om alle etter Unntakslovgivningen er gjort til kriminelle, blir ikke alle tamiler tatt. Tilfeldighetene råder tildels, men advokatene hevder at

noe grupper er særlig utsatt. Dette er : De som kommer fra tamilprovinsene - de som mangler ID-kort - returnerte asylsøkere - de som bor i Lodge - enslige kvinner - folk med arr eller fysiske handicap - de som ikke har penger eller kontakter. **Returnerte asylsøkere** - er særlig utsatt fordi de fyller mange av kriteriene og i tillegg mistenkes for å ha støttet LTTE i utlandet (som straffes med 7 års fengsel) .

24. **Returnerte fra Norge** - Angrepene mot Norges Ambassade og Redd Barna samt singalesiske artikler og opplysninger fra tamiler som er returnert fra Norge den siste tid, kan tyde på at denne gruppen er særlig utsatt fordi mange singalesere regner Norge som "agenter" for LTTE etterat Norge startet fredsforhandlinger ²¹ .

25. **Enslige kvinner** - "Forum for Human Dignity" ²² hevder at enslige kvinner som returneres til Colombo vil bli "... *exploited and harrassed by men* ... *If she is arrested, she may be taken and raped.* ... *They cannot live alone i Colombo* ... " ²³

26. **Personer med arr og skader** - Alle tamiler som har synlige arr eller fysiske skader er ifølge flere advokattrapporter spesielt utsatt for fengsling og langvarig varetekt. ²⁴

27. **Straffen for å flykte** - For å kunne bruke sin rett til å søke asyl ²⁵ er tamilene tvunget til å reise ut av Sri Lanka på ulovlig måte ved hjelp av falske dokumenter eller visa. Når de returneres kan de straffes etter Immigration og Emmigration Act (IEA). Straffen er fra 1 til 5 års fengsel + bot fra 50.000 til 200.000 Rp. ²⁶

28. **Umenneskelige fengselsforhold** - Fengslene var 300% overfylt i august 1999. Siden den gang har antallet fanger økt og under portforbudet i januar 2000 ble ca. 3000 tamiler arrestert på et døgn bare i Colombo. Forholdene i fengslene er forferdelige. 250 mennesker kan være stappet sammen i celler så trange at fangene ikke har plass til å sitte eller legge seg ned samtidig. Cellene har ikke senger eller tepper og de fleste må sove rett på betongulvet. Tilgang til toalett og vann er svært begrenset. Maten er uspiselig. Cellene er varme og fulle av insekter og rotter. Langvarig varetekt under slike forhold er i seg selv en tortur.

29. **Advokater og MR-organisasjoner går imot retur** - Samtlige av de MR-organisasjoner og advokater vi snakket med på Sri Lanka var uenig med Norge i at tamiler trygt kunne returneres. De mente at tamiler uten nære kontakter i Colombo før eller siden høyst sannsynlig ville bli forfulgt og utsatt for umenneskelig behandling. Hvis de ikke hadde penger ville de bli sittende langvarig i varetekt med stor risiko for tortur og mishandling. Situasjonen er forverret siste halvår.

30. **Returavtalen mellom Norge og Sri Lanka** - Returavtalen gir ingen garanti for retur "*in conditions of security and dignity*." Sveits og Nederland har hatt slike avtaler i flere år og avtalen er konsekvent brutt. Tamiler returnert fra Norge etter avtaleinngåelsen forteller om arrestasjoner, trakkasering og pengeutpressing.

DEL 2

I - NÆRMERE OM HVA SOM SKJER ETTER RETUR

1. Flyplassen

Det første returnerte asylsøkere møter på Colombo Airport (Katunayake) er et mafia-nettverk av korrupte "immigration officials", "airport security", "custom officers", politi fra Criminal Investigation Department (CID) og "travel agents" (smuglere). Journalisten Fredrica Jansz har i avisen Sunday Times ²⁷ beskrevet korrupsjonen på flyplassen nærmere. Hun mener denne virksomheten overgår narkotika som inntektskilde. Om tamilen Thavapalan som hadde gjort et mislykket forsøk på å flykte til Norge skriver hun :

"There is a normal system in Sri Lanka whereby any deportees on arrival at Katunayake Airport are handed over to the CID. However at this point, a considerable amount of wheeler dealing takes place at Katunayake. In Thavapalan's case he was met on arrival by a travel agent who brought with him Rs 30.000 in cash. Of this amount Rs 20.000 was paid to security officials and Rs. 10.000 to government officials at the airport. As a result Thavapalan walked free. Two others who were deported along with Thavapalan were not met at Katunayake and so were detained for 15 days by the CID airport officers at Negombo prison. When produced before the Negombo magistrate no bail was granted. However these two detainees were mysteriously released soon after. . ."

Vi erfarte korrupsjonssystemet både ved ankomst og avreise. Ved ankomst møtte vi tilfeldig en skremt asylsøker som var returnert etter 3 år i Sveits. Ambassaden i Sveits hadde utstedt pass til ham dagen før, men han slapp likevel ikke gjennom innreisekontrollen før han betalte de pengene han hadde med seg. Vi fulgte med ham og var vitne til at han måtte gi "Immigration" de pengene han hadde fått fra sveitsiske myndigheter ved avreise for å ha noe å klare seg på den første tiden. Straks han var gjennom innreisekontrollen ble han stoppet av 2 menn fra "airport security". De ville også ha penger, men vår mann hadde ikke mere. Etter forhandlinger slapp de ham videre ut i ankomsthallen mot å få en flaske brennevin hver som vi måtte kjøpe til dem på taxfree. Straks de første fra "Airport Security" hadde sluppet den returnerte, kom det nye uniformerte "officials" etter ham og prøvde å presse ham for mer penger, men vår singalesiske sjåfør kom etterhvert til, og vi fikk dradd ham med oss inn i bilen. Sveits har inngått en returavtale med Sri Lanka med samme ordlyd som den norske - d.v.s returen skal skje i "security and dignity."

Da vi returnerte til Norge noen uker senere, ble tolken (som er norsk statsborger, men født tamil) stoppet og tatt tilside av en uniformert "Airport Security" etter den siste av alle security-sjekkene. Han måtte bli med inn i et lite avlukke og fikk der beskjed om at han bare kunne glemme de norske vennene sine. Han var nå i politiets makt og ville ikke slippe ut av landet før han betalte. Tolken valgte å betale Nkr. 200,- og slapp deretter ut og ombord i flyet.

2. Lodge-systemet

Når agenten har fått den returnerte ut av arresten på flyplassen eller i Negombo fengsel, vil han bringe ham til en "Lodge". Det er agenten som bestemmer hvor han skal bo. Vi besøkte 3 slike herberger. En tamil returnert fra Norge 21.10.99, bodde i et rom på ca. 5 kvm uten vinduer. Det hadde betongvegger og betonggulv. Eneste møbel var en rått seng og en halmsekk. Dette rommet delte han med 3 andre og de måtte betale 6000 Rp. pr. mnd. hver. Overprisen er grov, ettersom en vanlig månedslønn er 3-4000 Rp. Om kvelden ble alle låst inne. Lodge-eieren var en lokal mafiaboss og styrte narkotikatrafikken i området. Annen etage i Lodgen var for kvinner og en natt hadde Lodge-eieren låst seg inn og voldtatt en av kvinnene. Det var lytt og alle hørte skrikene, men ingen kunne gjøre noe. Politiet kom stadig på besøk i Lodgen og tok med seg noen for å presse dem for penger eller bruke dem til tvangsarbeide. Hvis husleien ikke ble betalt eller noen forsøkte å flytte til et annet sted, kunne lodgeeieren kontakte politiet og få ham arrestert.

Følgende rapport fra The Institute of Human Rights (IHR) er illustrerende for situasjonen ²⁸ :

"LODGERS IN PETTAH - COLOMBO. On 20. January IHR received a call from three people residing in a lodging house in Pettah who were arrested on suspicion under the PTA an ERs. IHR lawyers therefore attended at the Pettah Police Station where they spoke with OIC (officer in charge) who assured them that the police investigation would be complete shortly and the men would be released that day. . . . However on 26. January they were arrested again - also under the ERs but this time for not having police reports indicating where they were living in Colombo and why. Once again IHR lawyers attended at Pettah Police Station where they first spoke with the lodge owner (who was also present at the police station) who indicated that he had registered the arrested lodgers with the police, but that the OIC of that police station had instructed the lodge owner not to give the lodgers copies of the report. . . . IHR lawyers confronted the OIC who confirmed that he had in fact done this but that he had done this to prevent lodgers from wandering the streets. . . . When asked why he was arresting these people again when he had arrested them just a few days earlier, the OIC responded that he had the power to do so and that, if he liked, he could release them tomorrow then arrest them the day after. At the same time on 26. January three other lodgers from the same lodging house were also arrested - two of them on general suspicion and one for not having a police report. . . ."

3. Negombo Magistrate Court (forhørsrett)

Returnerte som arresteres på flyplassen fremstilles i Negombo Magistrate Court. Rettsalen var stor og hadde åpne dører rett ut mot et bevoktet inngjerdet område. Hver

dag fremstilles 2-300 mistenkte her. Alle de mistenkte er inne i rettssalen samtidig og sakene avgjøres fortløpende av 1 dommer alene. Jeg var tilstede 23.11.99 under saken mot en returnert asylsøker fra Norge. Han ble returnert 20.02.99 med et "Temporary Travel Document" utstedt av Asker og Bærum politikammer. Ved ankomst ble han først fengslet 5 dager, men slapp ut da tanten betalte 20.000 Rp til agenten. Han flyttet deretter inn i agentens Lodge. Politiet hadde kommet til Lodgen noen ganger og arrestert ham, men han slapp ut igjen. I august 1999 ble han arrestert under kontroll av en buss. Det var ingen grunn til arrestasjonen bortsett fra at han var tamil. Han ble fengslet i Negombo Prison og satt der i 2 måneder før han slapp ut mot kausjon fra agenten. Han var likevel ikke ferdig med saken og han måtte til nytt møte i forhørsretten 23.11.00. Han ble fulgt av agenten og bror til Lodge-eieren. I rettsalen satt 2-300 mistenkte som skulle få sin sak behandlet og i tillegg sto 30-40 i et bur bakerst i salen. Dommeren satt opphøyet bak et stort bord i den ene enden. Politadvokater satt på begge sider av ham og 30 forsvarsadvokater satt rundt et stort bord midt i salen. De mistenkte ble kalt fram en og en eller i grupper på 3-4. Forhandlingene foregikk på singalesisk ved at advokat og politi gikk fram under bordet til dommeren og snakket kort sammen. Sakene tok 1-2 minutter. Advokaten til tamilen fra Norge var singaleser og kunne ikke snakke tamil. Ingen tolk var tilstede. Gjennom agenten hadde han betalt 17.000 Rp. for å slippe ny fengsling. Saksbehandlingen tok 1 minutt og agenten tok ham med tilbake til Lodgen. Nytt rettsmøte ble berammet til 15.01.00.

4. Negombo Prison

Jeg besøkte Negombo Prison. Utenfor sto slektninger og ventet med matpakker. Fengselsledelsen v/Comissionar Baskarasingam benektet først at det satt returnerte asylsøkere i fengselet. Han ble forelagt opplysninger fra flere advokater om at de faktisk hadde klienter i fengselet som var returnerte asylsøkere. Baskarasingam gjentok at det i fengselet bare satt "locals", men erkjente at fengselet ikke registrerte om noen av dem hadde vært asylsøkere tidligere. Jeg fikk ikke lov til å se områdene der fangene satt og hadde valgt å ikke benytte agentens tilbud om hjelp til å komme inn i fangeavdelingen.

5. Agenten (menneskesmugleren)

Agenter traff vi både i Lodgene og i rettssalen og de fulgte alltid med som sikkerhet når en returnert våget seg utenfor Lodgen. En smugler må snakke både tamil og singalesisk og ha gode kontakter i politiet, fengselet og domstolene. Smugleren er helt nødvendig for å hindre at de returnerte blir sittende fengslet, og de returnerte så på dem først og fremst som hjelpere. Vi møtte bl.a. agenten til 2 returnerte fra Norge. Han hadde kontakter med Negombo fengsel og mot betaling kunne han hjelpe oss inn dit eller hvor vi måtte ønske oss. Mens vi var på besøk i "hans" Lodge, ble han oppringt av politiet²⁹ fra flyplassen og bedt om å komme fordi det var ankommet to returnerte asylsøkere fra Canada som skulle betales ut. Han hadde tidligere hjulpet 2 returnerte fra Norge ut av Negombo Prison - den ene etter 9 dager og den andre etter 2 mnd. Agenten hadde eget rom på Lodgen og hadde flere agenter under seg.

En av de returnerte fra Norge forteller følgende om sitt første møte med "agenten" mens

han satt i Negombo Prison :

Det var ca. 250 fanger i cella. Vi måtte sove rett på murgulvet og det var ikke plass til å ligge ned for alle. Rommet var varmt og fullt av insekter og rotter. Alt stinket av piss og dritt . Jeg ble avhørt av 5 fengselsbetjenter. De hadde en biljardkule som de slo meg i hodet med. Ingen fra ambassaden besøkte meg. Etter noen dager fikk jeg besøk av en "snill mann" som jeg ikke hadde sett før. Mannen tilbød seg å hjelpe meg ut mot å betale 38.000 Rp. Mannen het S. og var en agent som hadde fått tips om meg fra politiet (C.I.D.). Jeg hadde ikke penger, men ba ham kontakte mine brødre i Norge og Tyskland. De betalte og den niende dagen ble jeg ropt opp og han fulgte meg til rettssalen i Negombo hvor jeg ble løslatt mot kausjon 50.000 Rp.³⁰ Jeg fikk beskjed om å møte på nytt neste måned. Etter løslatelsen gikk jeg til ambassaden for å få hjelp med å komme løs fra saken og få ID-kort. Neerbye var hånlig mot meg og sa at jeg bare hadde kommet for å få 100 \$. Jeg ble såret og nektet å ta imot pengene. Jeg forsto at det ikke var noen hjelp å få fra ambassaden.

I gamle dager var menneskesmuglere helter da de reddet nordmenn over grensen til Sverige. Nå er de blant våre mest ettersøkte skruker. Smuglerens marked er skapt av forbudet som de rike land har satt mot at fattige kan reise inn i de rikes verden :

Etter FN's Verdenserklæring om Menneskerettighetene art. 14 har enhver " rett til i andre land å søke og ta imot asyl mot forfølgelse". Men for å kunne bruke denne retten må asylsøkeren befinne seg på norsk jord. Problemet er at det ikke finnes noen lovlige måter å komme seg fram til norsk jord på. Selve det å reise til Norge for å kunne bruke den rett man har etter Menneskerettighetserklæringen er kriminalisert. På listen over de ca. 130 land som trenger visum for å reise til Norge, står nemlig alle land det kan tenkes at noen vil flykte fra. Norge gir konsekvent ikke visum til personer som kan tenkes å ville søke asyl og har til og med utplassert politifolk ved strategiske flyplasser i utlandet for å hindre flyktningene i å komme fram til Norge.

Aftenposten 20.05.00 forteller hvor effektivt en norsk politimann stasjonert i Bangkok klarte å stoppe en tamil som prøvet å komme ombord i SK 972 til Kjøbenhavn med et falsk pass. Tamilens mulighet til å bruke sin menneskerett ble forhindret av den dyktige norske politimannen og tilbake på Sri Lanka fikk stakkaren antagelig minst 1 års fengsel + 50.000Rp. i bot.

6. Plikt til å ha nasjonalt ID-kort (NIC)

Alle må bære ID-kort på seg. På tamilenes ID-kort er det en tallkode slik at politiet ved kontroll straks kan se om de hører hjemme i Jaffna. Derved er de utsatt for spesiell mistanke. Uten NIC er det svært risikabelt for tamiler å bevege seg utendørs, fordi alle tamiler uten ID-kort blir arrestert når de stoppes ved en av de utallige politikontrollene. Mange returnerte tamiler har aldri hatt NIC eller de har måttet gi det fra seg under

flukten. Det er vanskelig og risikabelt å søke om et nytt. Tapet må først meldes til politiet - og det er mange eksempler på at oppmøte på politistasjonen fører til umiddelbar arrestasjon³¹. Politiet skal deretter gi søkeren en bekreftelse på at NIC er mistet. Det tar mange måneder. Deretter kan man søke om nytt ID-kort. Prosessen kan ta år. Advokatene rapporterer at politiet ofte fratar tamiler NIC for å gjøre situasjonen vanskeligere for dem eller for å tvinge dem til å betale for å få det tilbake³².

7. Plikt til registrering av bosted ("Police Registration")

I tillegg til nasjonalt ID-kort, må alle tamiler alltid bære på seg en "police registration" som viser hvor de bor. Etter bestemmelse i ER fra 1995³³ plikter samtlige huseiere i Colombo å gi politiet lister over alle som bor i huset. Enhver forandring i husstanden må straks meldes. Systemet har ført til at vanlige huseiere ikke tør å leie ut til tamiler. Hvis det viser seg at leieboeren blir mistenkt for noe, vil også huseieren bli utsatt fordi han har latt være å oppfylle sin angiverplikt. Tamilene uten nær familie i Colombo har derfor ikke andre bomuligheter enn Lodge.

For returnerte asylsøkere fungerer politiregistreringen også som en søknad om midlertidig oppholdstillatelse i Colombo. I søknaden må de oppgi hvilken grunn de har for å oppholde seg i byen. Dette er et problem for de returnerte fordi de ikke kan si sannheten. Det faktum at de er "fanget" i Colombo og ikke kan komme seg noen steder, holder ikke for politiet. Det finnes ikke kriterier for når en registrering kan fornyes eller nektes fornyet. Praksis er forskjellig på de ulike politistasjoner og politiet bruker muligheten til å kreve bestikkelser for å gi fornyelse. Det er vanlig at "bosettingstillatelsen" må fornyes ukentlig eller månedlig på politistasjonen. Hver gang utsettes de for et press om å forlate byen. Den som ikke bærer "politiregistrering" på seg, vil rutinemessig bli arrestert hvis han stoppes i en av de mange politikontroller. På samme måte som med NIC er det eksempler på at politiet eller lodge-eier/agent har tatt "police registration" fra folk for å hindre dem fra å gå ut av Lodgen eller presse dem for penger³⁴.

Ved flytting til en annen adresse må man først av-registrere seg ved den gamle politistasjonen og deretter registrere seg i det nye politidistriktet. Dette gir politiet nye muligheter for trakassering og pengeutpressing.

Selv om en person har både NIC og "Police Report" er ikke det noen garanti mot å bli arrestert. "Sri Lanka Werkgroep" forteller i sin rapport³⁵ at to av ni tamiler som var returnert fra Nederland ble varetektsfengslet i h.h.v. 2 uker og 6 mnd. selv om de hadde alle papirene i orden.

* * *

Før vår tolk fikk sjekke inn på hotellet, måtte også han registrere seg på den lokale politistasjonen. Det hjalp ikke at han var norsk statsborger og hadde norsk pass. På Wellawatte politistasjon var det lange køer av tamiler som ventet på registrering. Et stort

skjema ble utfylt for hånd. Datamaskiner fantes ikke. Skjemaet måtte han alltid ha på seg.

8. Straff for å ha reist ut av landet

De fleste asylsøkere er tvunget til å reise ut av Sri Lanka på ulovlig måte ved hjelp av falske dokumenter eller visa. De har derved brutt Immigration and Emmigration Act (IEA). Minimumsstraffen var før 3 mnd. fengsel + bot 200 Rp. I juli 1998 ble minstestrafen skjerpet til 1 år + bot fra 50.000 til 200.000 Rp. Muligheten til å gi betinget dom eller løslate mot kausjon ble samtidig opphevet. Under vårt møte med ambassaden opplyste visumattachéen at han var enig i straffskjerpingen fordi han mente det kunne stoppe smuglerne. Han trodde ikke returnerte asylsøkere ble rammet og kjente ikke til at noen returnerte var arrestert for ulovlig utreise. I brev til Danske utlendingsmyndigheter av 15.10.99 hevder Norges ambassade feilaktig at minstestrafen for ulovlig utreise er 6 mnd.³⁶ Ambassaden har brukt en høytstående tjenestemann i de lokale immigrasjons-myndigheter som kilde.

Fra 2 advokater har jeg mottatt lister med 120 returnerte som er fengslet for brudd på IEA³⁷. 83 av disse ble fengslet i de siste 3 månedene av 1999. Menneskerettsadvokater og Sri Lanka Wergroep opplyser at lovendringen ble gjennomført etter press fra EU. Straffskjerpingen har først og fremst rammet flyktningene. For smuglerne har tamilene blitt enda bedre butikk ettersom den høyere risiko har presset prisene opp.

9. Forholdene for varetektsfanger

Jeg besøkte Negombo fengsel og vi intervjuet en nordmann som hadde sittet fengslet siden februar 1999 i bl.a. Negombo Prison. Fengselsforholdene oppleves som forferdelige og nordmannens eneste tanke var hvordan han skulle klare å ta livet sitt. Rapport fra "Home for Human Rights" om en asylsøker som ble arrestert 15.07.98 etter at han var returnert fra Nederland er representativ³⁸:

He is being kept in B ward of the said Remand Prison (Kalutera) which is about 15 feet wide and 40 feet long with the capacity to accommodate only about 45 persons. But now 220 persons are packed in this ward. They cannot even sleep comfortably due to lack of space. They sleep in the cemented floor and there is hardly space to turn their body while in sleeping.

There are four lavatories for this 220 out of which only one is in usable condition and the other three are blocked and cannot be used.

There is only one water tub and water is being supplied only one hour or so in the mornings and all the 220 are expected to have their bath within that one hour. . . . he could not have a bath since his arrest on 15.07.98 and has no cloth to do a change. He is with sarong and the shirt which he was wearing at the time of arrest. Now he complains that he is suffering from a skin disease . . . He is harassed and threatened by the Sinhalese criminals and drug addicts who are in the same ward. He had not been provided with a plate to take his food or cup for drinking purposes. He borrow from the senior remand prisoners.

Denne returnerte asylsøkeren ble løslatt av Supreme Court 30.03.99 fordi det ikke fantes noen beviser mot ham.

Forholdene for de ca. 2000 tamiler som til enhver tid sitter fengslset mistenkt for brudd på PTA er nærmere beskrevet i rapporten "Charge us or release us" hvor 76 varetektsfanger forteller om sin situasjon ³⁹ I innledningen skriver advokat A. Vinayagamoorthy bl.a. :

" Almost every Tamil arrested is assaulted, tortured and a self-incrimination statement is extracted from him or her. In almost all the cases filed in the High Court against Tamils the extracted confession is the only evidence available for the prosecution to prove their case. In two of these cases where the only evidence produced were confessions, one person was sentenced to 70 years rigorous imprisonment and the other person was sentenced to 50 years . . "

Ifølge rapport fra "The Medical Foundation" basert på undersøkelse en gruppe på 17 leger har foretatt av 184 mannlige varetektsfanger har minst 20 % blitt utsatt for voldtekt og seksuelle overgrep.⁴⁰ Det finnes ingen tilsvarende undersøkelse om overgrep mot kvinner i varetekt, men advokater mener kvinner er enda mere utsatt. Amnesty har beskrevet torturen i sin rapport av 01.06.99⁴¹.

9. Aksept av tortur - Immunitet for politiet m.fl.

Etter "Public Security Ordinance" ⁴² og "The Indemnity Act" ⁴³ har medlemmer av regjeringen, hæren, marinen, flyvåpenet, politiet eller personer som handler på vegne av myndighetene immunitet og kan ikke tiltales for handlinger utøvet for styrke lov og orden. Ingen er derfor dømt for overgrep mot varetektsfanger selv om torturistene og drapsmennene er vel kjent og anmeldt av advokatene en rekke ganger. Unntakslovene har en bestemmelse som gir politiet adgang til å ta med varetektsfangene "any place for purpose of interrogation" ⁴⁴ . Bestemmelsen gjør det lettere for politiet å torturere fanger uten forstyrrelser.

10. Sensur

Pressesensuren som ble innført i 1998 innebærer blant annet at det er forbudt for Sri Lankiske journalister og media å bringe nyheter fra krigen. Ved unntakslovene av 3. mai 2000 ble sensuren utvidet til også å ramme utenlandske journalister som jobber på Sri Lanka. Det er nå forbudt å skrive kritisk om Presidenten, regjeringen, politiet, hæren, rettsvesenet, domstolene eller grunnloven. Sensurbestemmelsen gjør det umulig å få pålitelige opplysninger om hva som skjer på Sri Lanka. Tre aviser ble stengt etterat de nye sensurbestemmelsene trådte ikraft.

* * *

Vi opplevet hvordan sensuren av media ga en uvirkelig stemning. Mens krigen pågikk for fullt i Vavunia-området bare 30 mil utenfor Colombo viste TV-kanalene :
Naturprogram om dyrene i Afrika - Reklame for musikkvideo og nye såpeserier - Fotball

- Sykurs for damer - Romantiske kjærlighetsfilmer - Reklame for "The perfect gym"
Ingenting om krigen ble nevnt i nyhetene. Jeg prøvet å forestille meg krig på Sørlandet med hele befolkningen i Arendal og Kristiansand på flukt - flere hundre drept - og ingenting på i Dagsrevyen. . .

II - MØTER MED ADVOKATER

1. Generell holdning

På vår runde fortalte mange av våre kontakter at en delegasjon fra UDI og Justisdepartementet i Norge nettopp hadde vært der - eller skulle besøke dem senere i uken. Ingen av de vi snakket med ville at opplysningene de ga oss skulle være hemmelige - tvert om. De mente at hemmelighold av opplysningene om det som foregikk kun tjente Sri Lankiske myndigheter og oppfattet åpenhet og offentlighet som det beste våpen for å begrense overgrep og brudd på menneskerettigheter. De mente situasjonen var blitt gradvis verre etterat den nye regjering overtok i 1996. Vold og overgrep fra staten mot tamiler har økt.⁴⁵ og unntakslovgivningen er skjerpet på en rekke områder

Vi forela dem de norske myndigheters praksis og oppfatning. Samtlige av de advokater og menneskerettighetsgrupper vi snakket med var uenig med våre myndigheter. De sa klart fra at sikkerhetssituasjonen for deporterte tamiler var så dårlig at ingen uten tilknytning til Colombo burde sendes tilbake. The Refugee Council i London og Tamil Information Center har også bedt Norge om å stoppe returen ⁴⁶. Brevet er ikke besvart pr. juni 2000.

2. Advokatkontoret "Forum for Human Dignity" Kontorets hoveoppgave er å hjelpe

tamiler som rammes av "human rights violations such as arbitray arrest, illegal detention and torture and assist where Tamils have disappeared." "Forum for Human Dignity" var såvidt vi kunne se det eneste kontoret som foretok særskilt registrering av returnerte asylsøkere. Kontoret hadde 90 returnerte asylsøkere som klienter. Alle var fengslset mistenkt for brudd på PTA, ER eller IEA i løpet av en 6 måneders periode i 98/99. ⁴⁷ Kontoret ledes av Attorney-at-Law, Maheswary Velautan og har bl.a. to pensjonerte dommere i staben. "Forum for Human Dignity" skrev i slutten av 1998 en "Appeal to all Diplomatic Agencies" og ba om at returnering av asylsøkere stoppes. ⁴⁸ I en rekke rapporter har kontoret påpekt at asylsøkere som returneres fra utlandet er utsatt for forfølgelse ⁴⁹. Under vårt besøk ved kontoret møtte vi bl.a. en tamil som hadde sittet 6 mnd. i fengsel etterat han var blitt returnert fra UK i desember 1998. I en rapporten av 18.02.00 skriver kontoret bl. a. følgende om problemene returnerte asylsøkere møter :

"27. If a rejected Tamil asylum seeker gets sent back, usually they have no passport so the Sri Lanka Embassy . . in the returning country issues an emergency one-way certificate or passport to bring him/her back here on. These are routinely taken away by Immigration at Katunayake Airport and impounded. .

28. The CID, Police and Immigration Service alle take money from returned asylum seekers - or jewellery or anything else valunable in their possession. Some are arrested and remanded under the Immigrants & Emmigrants Act. Lawyers in Negombo (near the Airport) tend to act for them. The Police must contact them. There was a spate of prosecutions of these people in the first part of 1999. Sentence of a year in prison as well as a heavy fine are the common punishment . . .

29. Lately we are finding more returned asylum seekers being released on bail - but the Airport Police, CID and Immigration have now developed an "industry" out of corruptly exploiting these people. In the most recent case I have come across, the Tamil deportee asylum seeker from Switzerland, who had been there for ,5 years, was asked to hand over his money to Immigration. Swiss deportee asylum seekers are given money by the Swiss Government to help them re-settle but this has just become "booster income" for these corrupt officials.

30. This deportee was then asked for money yet again at the Airport. He said : "But I've already handed over all my money". He was told : But you can get more" - and was referred by Immigration to a PLOTE man who was there, who lent him money to satisfy the demand, on the basis that his sister in Switzerland could then repay the loan. This PLOTE man has now attached himself to the deportee. It is in effect an official protection racket, based on the fact than many deportees can get money from abroad to fund this extortion. . . .

31. If and when a rejected asylum seeker manage to get back from Colombo Airport into Colombo, they then face a series of huge problems here. If found to have no ID card, they are immediately taken away. There is no question of anything else if they are caught up in a round up. Those making the arrest will not ask why and what. Only afterwards a lawyer can go and talk to the Police and try to get them out. Once in detention, the usual danger of torture/ill treatment for the reasons I have given, exists.

32. How straightforward is it to get an ID card here for a returned asylum-seeker ? Not at all easy. The Ministry of Justice (under Minister Peiris) opened the so-called "Front Office" in Maradana, Colombo 10. They said that this office was to help to protect Tamils from harrasment - but the service it provides has major defects. It can make life more difficult for Tamils than if they circumvent it. . . .

34. . . The possibility of just disappearing is a danger for a returned asylum seeker in Colombo. Another recent example from our clientele is a Tamil Boy named Mr. Nadaraja Navakrishnan Murali, a rejected asylum seeker thought to have been arrested by the Army on 15.12.99 after being returned to Sri Lanka last May. . . . The latest information we have had is that he is being held at an Army Camp at Maharagama in Colombo District. . .

35. returned Tamil asylum seeker tend not to stay in Colombo. Police put pressure on them to leave . .

36. Nowadays, it is impossible for them to get jobs in Colombo. Even Colombo Tamils find it really hard to get jobs. For a returned asylum seeker, it is far harder still. Even people like us hesitate for a long time before employing a Tamil here since, if there is something wrong in the persons past the employer is going to get into trouble too. Nobody will normally accomodate a returned asylum seeker, especially a youngster, even in a Tamil house. They would have to be registered with the Police. You do not know who is who - or if it is a relative - whether there may have been past secret LTTE involvement - so people are even reluctant to put up their own relatives . . .

3. Advokatkontoret Institute of Human Rights

Kontoret er støttet av Norge gjennom NORAD og arbeider med rettshjelp til ofre for krigstilstanden. Kontoret gir ut månedlige "Newsletter" hvor utvikling i saker til varetekstfengslede klienter etter ER og PTA omtales. Klientene er stort sett tamiler, men kontoret hadde ingen registrering av hvilke klienter som var returnerte asylsøkere. Advokaten jeg snakket med var generelt skeptisk til at asylsøkere ble returnert og hadde mange eksempler på problemer de møtte.

Kontoret fikk endel dokumenter til verifisering fra andre lands ambassader. Av og til fastslo advokaten at dokumentene var falske. Det var et etisk dilemma for ham at vedkommende da ville bli returnert. Selv mente han at det falske dokumentet ikke hadde noen betydning for returspørsmålet, men ambassadene spurte bare om dokumentet og ville ikke høre hans mening om risikoen ved retur.

Advokater for varetekstfengslede tamiler er selv i en utsatt posisjon og det er alt for få advokater som våger å arbeide med slike saker. De fleste Innsatte får aldri kontakt med advokat. Advokat må de betale selv, noe de færreste har råd til. Når en fengslet har advokat, vil myndighetene legge hindringer for kontakt mellom advokat og klient. Innsatte får aldri bruke telefon - på forespørsel kan fengselet nekte for at han overhode finnes hos dem. Når advokaten slipper inn i fengselet får han ikke lov til å snakke med klienten om saken. Bare om "været" og hva han trenger av mat og klær. Alle samtaler blir overvåket av fengselsvokterne.

Advokatene ser under alle fengselsbesøk klienter som har blitt torturert og bekrefter at påtalemyndigheten sjelden har andre bevis mot varetektsfangene enn tilståelser som er tvunget fram under tortur. Når klienter tortureres, klager advokatene til Supreme Court fordi tortur er brudd på "Fundamental Rights".

Siktede har bevisbyrden for at tilståelsen hans er ugyldig og fremtvunget under tortur.⁵⁰ Beviset skaffer han gjennom begjæring til Supreme Court. Retten ber deretter om undersøkelse fra Judicial Medical Officers (JMO) Dette er en legekommisjon regjeringen har oppnevnt for å undersøke slike torturanklager⁵¹. Kommisjonen kan bare undersøke saker etter ordre fra Supreme Court. Retten pleide tidligere å etterkomme advokatenes anmodninger om undersøkelse og legerapportene konkluderte som regel med at tiltaltes skader var forenlig med den tortur han hadde beskrevet⁵² På bakgrunn av legerapportene ble tilståelsene satt tilside og tiltalte ble frifunnet.

Legekommisjonens arbeid var åpenbart et problem for myndighetene - og regjeringen utnevnte nylig en ny President i Supreme Court. Den nye presidenten avslår advokatenes krav om bruk av lege-kommisjonen til undersøkelse av tortur⁵³. Dette er en svært alvorlig forverring av de varetektsfengslede tamilenes situasjon. Tidligere har kun ca. 5% av fangene i Kalutera Prison⁵⁴ blitt dømt. Tallet vil antagelig nå øke fordi advokatene ikke kan bevise at tilståelsene er gitt under tortur når de ikke får tillatelse til å innhente legeundersøkelser.

Det var et problem at fengslene og politiet ikke aksepterte frifinnelser. Fengslene kunne nekte å slippe fanger ut selv om advokatene la fra rettsavgjørelse hvor de dokumenterte at klienten var frifunnet. Politiet var ivrige etter å arrestere de som ble frifunnet på nytt. Advokaten opplyste som eksempel at en enslig kvinne som hadde sittet 4 år i varetekt med hard tortur og mishandling, ble arrestert på nytt av samme politimann uken etter at hun var frifunnet.

4. Centre for Human Rights and Development (CHRD)

Organisasjonen arbeider med menneskerettigheter på et bredt grunnlag og gir bl. a. ut et magasin med oversikt over månedens overgrep.⁵⁵ Generalsekretær N. Kandasamy arbeidet tidligere som leder for organisasjonen "Movement for Inter Racial Justice and Equality" (MIRJE).

Kandasamy opplyste at han overfor norske myndigheter har fremholdt at asylsøkere ikke må returneres. Returnerte asylsøkere var en særlig utsatt gruppe og burde ikke returneres før det er etablert et "Return Support Programme". Han hadde tidligere god kontakt med ambassaden og utlendingsattachéen som dengang besøkte Sri Lanka noen ganger i året. Det skjedde en forandring i 1996 da Neerbye ringte sent en kveld og fortalte at han kom på et en-dags besøk til Sri Lanka. De hadde et kort møte og ambassadens holdning var da snudd i forhold til tidligere. Kandasamy har senere hatt mindre med ambassaden å gjøre. Kandasamy forstår fortsatt ikke hvilket grunnlag Norge hadde for å endre sin

holdning i 1996, ettersom situasjonen for Lodge-tamilene i Colombo etter dette tidspunkt stadig har blitt verre. MIRJE og CHRD's synspunkter fremgår nærmere av rapport av 27.11.98 og brev 24.11.99 ⁵⁶

5. Advokatkontoret Home for Human Rights

Organisasjonen arbeider med dokumentasjon av brudd på menneskerettigheter og rettshjelp til ofrene for slike overgrep. Kontoret utgir hver måned en "News Brief" hvor rapporter om overgrep som har vært omtalt i avisene kort gjengis.⁵⁷ Jeg intervjuet advokat V.S. Ganeshalingam som er leder for "Legal Programme". Han ble forelagt norske myndigheters oppfatning og påpekte at virkeligheten ikke var slik som norske myndigheter ville ha den. Han mente situasjonen var forverret og anbefalte ikke retur. Dette begrunnet han ut fra sikkerhetssituasjonen.

Han beskrev situasjonen slik :

Alle returnerte arresteres og fremstilles for forhørsretten. Her møter vesentlig singalesiske advokater som agentene bruker. Den «ID sjekk» og screening for LTTE virksomhet som politiet foretar ved ankomst er helt unødvendig. Denne undersøkelsen er allerede foretatt av Sri Lankas ambassade i Stockholm før utreise og før reisedokument blir utstedt. Det egentlige formål med "ID-sjekken" er å presse penger og å trakassere.

Det er agentene som sørger for at arresterte blir «baillet» ut. Agentene har på denne måte gjort seg uunnværlige. Mens de bor på Lodge er de utsatt for arrestasjoner «again and again». Hvis ingen stiller kausjon og ordner med bestikkelsene, blir de sittende så lenge politiet etterforsker saken. Det er i praksis politiet som bestemmer hvor lenge en arrestert skal sitte i varetekt. Forhørsrettsdommeren har ikke rett til å foreta noen egen vurdering av fengslingsgrunnlaget. Politiet bruker først ER art. 18(1)⁵⁸. Etter denne bestemmelsen kan arrestanten holdes i 21 dager eller 60 dager i Nord og Øst provinsene. Etter 21 (60) dager skriver politiet ut en «detention order» etter ER art. 19 (2)⁵⁹. Når det foreligger «detention order», kan ikke dommeren løslate arrestanten før det er gått 3 måneder.⁶⁰ På dette tidspunkt i prosessen pleier imidlertid politiet å endre mistanken til også å gjelde PTA⁶¹. Når mistanken flyttes til PTA, kan ikke dommeren løslate noen før saken er avsluttet i High Court.

Politiet kan trekke ut etterforskningen i flere år og advokaten kjenner til eksempler på at det har tatt opptil 6 år. Advokatene får aldri vite konkret hva de fengslede er mistenkt for. Når saken omsider kommer opp for domstolen, viser det seg som regel at politiet ikke har noen bevis og arrestanten blir frifunnet. Det gis som regel ingen erstatning selv om han har sittet flere år i fengsel. Neste dag kan han arresteres på nytt og prosessen starter fra bunnen av.

Etter PTA art. 16 (1) er tilståelser gitt til en polititjenestemann tilstrekkelig som bevis. Det er vanlig at varetektsfangene tortureres og mishandles i fengslene for å få dem til å underskrive slik tilståelse. Tilståelsene skrives

på singalesisk uten at tolk eller advokat er tilstede. De færreste tamiler forstår singalesisk. Tilståelsen er som regel det eneste bevis påtalemyndighetene har.⁶²

Advokaten påpeker at returnerte asylsøkere som kommer fra Nord og Øst provinsene ikke har lov til å oppholde seg i Colombo uten spesiell grunn. De kommer seg ikke videre fordi det krever spesielle tillatelse og de er avhengig av flytransport som hæren kontrollerer. For å kunne reise må man betale bestikkelser på minst 15-20.000 Rp. Selve flybilletten koster ca. 3000 Rp. Hvis noen likevel klarer å reise, vil de møte de samme - eller enda større problemer i Jaffna.

6. Advokat Kumar Ponnampalam

Vi hadde møter med Kumar Ponnampalam hans hjem 15.11.99. og 18.11.99. Han var leder for All Tamil Congress og den mest respekterte menneskerettsadvokat på Sri Lanka - både hos singalesere og tamiler. Han førte de store sakene for høyere domstoler og var drivkraften i avsløringer av massegraver og en rekke grove menneskerettighetsbrudd. Hans første utrop da vi refererte ambassadens forklaring på hva som skjedde med returnerte asylsøkere var : *"This is a lie !"* Han mente ambassaden burde vite bedre og trodde de hadde hentet sine informasjoner fra Sri Lankiske myndigheter. Iallfall reflekterte ambassaden den Sri Lankiske regjeringens offisielle syn. Han mente asylsøkere ikke burde returneres i den nåværende situasjon og begrunnet det med faren for overgrep og fengslinger. Hvem som helst kunne arresteres og uten bestikkelser ville de bli sittende lenge med stor risiko for tortur. Han mente EU hadde vært en pådriver da straffen for ulovlig utreise ble skjerpet i juli 1998.

* * *

Kumar Ponnampalam støttet åpent LTTE. Han ble skutt og drept i Colombo 05.01.2000. Ingen er pågrepet for drapet, men gruppen National Front Against Tigers (NFAT) har tatt på seg ansvaret. Den samme gruppen sto også bak bombeangrepet mot den Norske Ambassade 24. mai 2000.

7. Advokatkontoret A. Vinayagamoorthy

Advokat Vinayagamoorthy har arbeidet i mange år med saker etter PTA og ER. Han besøker hver uke Kalutera Prison hvor mange av hans klienter sitter i varetekt. Han har vært med på innsamling av nesten 300 brev fra tamiler som sitter varetekstfengslet i Welikade og Kalutera Prisons. Noen av brevene er oversatt til engelsk og samlet i rapporten "Charge us or realease us" ⁶³. I en egenrapport av 18.02.00⁶⁴ skriver advokaten bl.a. :

"46. Scars

If a Tamil has got any marks or injuries at the time of arrest, the Security Forces suspect that he/she must have entered the LTTE Movement . . .

47. Scars and disability are both important

49. Even surgical scars give rise to suspicion - the Security Forces believe that you must have had something to do with the LTTE to get these scars too.

.....

50. Tamils are still being held without trial under the PTA who have been detained since 1996 or 1997.

51. The minimum period of pre-trial detention under the PTA is, in practice, 18 months or so unless you go to the Supreme Court to get trial expedited - but most people cannot afford to go there.

52. I am only paid for one or two out of every ten cases I do. I continue to go every Saturday to Kalutera Prison, where I have 400 clients. When they show me their torture injuries, ... I prepare the Petition to the Supreme Court ... In these circumstances I cannot ask for money for the work I do ... I frequently pay the Court fees from my income from other cases.

Om en returnert asylsøker som ble arrestert 07.10.99 sier rapporten :

"57. The TID repeatedly tortured him here. I filed a Habeas Corpus application on 01.02.00 ... He has not been served with anything so we do not even know if he is being held under the PTA or ERs.

58. I have repeatedly asked the TID to let me see him, but they have just kept fobbing me off with excuses. My information about him comes through his mother who has been allowed to see him. ... "

Ut fra sin erfaring med andre returnerte asylsøkere skriver advokaten skriver videre i sin rapport :

"Returned asylum seekers/deportees to Sri Lanka

.....

61. ... These Tamils face prosecution under the Immigrants & Emigrants Act, as amended, if they travelled out of Sri Lanka on a false passport.

" 62. Once a returned Tamil asylum seeker gets back into Colombo, he is treated as very suspicious. A number of them have been tortured. A common ground of suspicion is that they have helped the LTTE financially abroad.

63. Even if a returned Tamil asylum seeker has some travel documents issued by the Sri Lankan consular authorities abroad, this will not satisfy the Police if he/she gets arrested after getting back from the Airport into Colombo. He will need a normal NIC which he may well not have. If the NIC or evidence of Police registration is not produced, arrest follows.

64. Any Tamil in the 19-30 age group taken into custody in Colombo, faces a real chance of torture. If a returnee has scars or lacks NIC or is not registered with the police, they will be arrested and face being held for more than a short period - with all the dangers that entails.

65. It would normally be very difficult for a returned asylum seeker to register with the Police in

Colombo. The landlord has to do this. What landlord - or even relative - is going to risk taking in a returned asylum seeker ? The greatest majority would be scared. If this returnee were arrested and stated who was accomodating him/her, that person would also face arrest and investigation, potentially leading to their long-term arrest and torture. For just giving a room/allowing a person to stay at one's place, one risks all this. Not surprisingly, hardly anyone thinks that it is worth it. . . .

69. The same thing applies to employers in Colombo - so getting work in Colombo would be as harsh a challenge as finding accomodation. It is very hard even for a tamil living here to find employment - much harder still for a deportee . . .

70. The police do not want Tamils, especially those who are not from here, to be in Colombo, so they exert pressure on Tamils to get out of Colombo. Sometimes owing to this attitude, the Police will not even register a Tamil who has come from the North to Colombo. This sort of oppression goes on, for instance, at Dehiwala Police Station.

71. I have tried to illuminate the huge obstacles confronting a returned asylum seeker in Colombo. Sooner or later, such a Tamil is likely to end up in a Police cell - with all the inherent dangers. He or she might, if frim the North, want to try to get back there. But how ? Ministry of Defence clearance is required - and would not be given."

8. Advokat Joy Mahil Mahadevan

Advokaten arbeider i Colombo som "Attorney at Law and Notary Public". Hun har vært medlem av "The Bar Assosiation" siden 1984 og har spesialisert seg på saker etter PTA og ER. I sin rapport av 19.02.00 skriver hun bl.a. ⁶⁵ :

"1 When Tamils get stopped on the roads at checkpoints in Colombo, if their national identity card (NIC) shows them to be Tamil, they may be arrested. . . Nowadays, th Police and Army are insisting on Colombo Tamils producing Police registration reports. Tamils face arrest if thay cannot produce this document or an NIC.

2. There have been a lot of bombing incidents in Colombo recently. After these, mass arrests of Tamils, including Colombo Tamils follow. Thousands get arrested in these round-ups. Tamils who face longer-term detention under the ERs after arrest in a round-up, are mostly from the North and East.

Scarring

1. Scars on the body are another source of suspicion. Generally, the Security Forces suspect that scars indicate past LTTE involvment - training and/or taking part in attavs on the Forces. They check elbows, knees and, if they find scars, conclude that the Tamil in question has undergone training.

2. In late 1998, I acted for a Tamil woman aged 40 who had come from Jaffna to Colombo to see her husband who was in custody here. She was arrested at a checkpoint in Modera, Colombo 14. The Army checked her NIC and saw that she was from the North. She had a prominent birthmark on her cheek. They said that they thought that this scar was evidence of having got burnt - which must

have been while making explosives for the LTTE.

3. Marks anywhere on the body are deemed suspicious. It does not matter how they were got. Even if you have surgical scars, that is thought suspect. The Security Forces (SFs) have been doing a lot of shelling and aerial bombing. Tamils injured during this have often required surgery.

4. Disability and limping are also causes of suspicion. For instance . . .

6. In 1995, a Tamil boy aged 20, came down from . . . to Colombo after getting a head injury in a shell attack. He got surgery from Jaffna Hospital but it was unsuccessful and they advised him to go to Colombo for further treatment. When he arrived at Fort Station, Colombo 1 everyone on the train was searched . . .

7. The Army took his medical documents from his bag and burned them. Then they accused him of having his head injury (from which they had found a surgical scar about 2 inches long . . .) in some attack on the SFs.

8. He was tortured . . . They tied his thumbs together and hung a rope from a hook in the roof. The rope, placed between his thumbs, was too short for his feet to touch the ground . . . over a long period, that he has been permanently maimed by it.

9. Another torture they used on him was to tie a petrol bag around his head as long as it took him to be easily suffocating . . . A third torture they used was to tie his feet together and hang him upside down by them from a fan in the ceiling which they rotated. . .

10. In March 1999, he was acquitted by the Court and released from custody. I assisted in his acquittal.

RETURNED ASYLUM SEEKERS

...
28 It is fair to deduce that, if a Tamil is associated with someone else wanted here, he will be in serious trouble if sent back here as a rejected asylum seeker.

29. The SF's assume that a returned asylum seeker must have provided finance to the LTTE from abroad. They investigate thoroughly, usually keeping the person in custody meanwhile, which may be for a long time.

30. A returned asylum seeker, once back into Colombo from the Colombo Airport, would still have to register with the Police in Colombo. The Police will assume that he has relatives or people connected with him who have money, in the returning country. They will then want to extract money from them, so they will hold them unlawfully. If the deportee has no money, and there is nothing else against him (such as scars) he may get released after a month or two. . . .

31. Many asylum seekers, if they can find money, leave this country again because of their fear of arrest and torture in Colombo. Many have problems here over not having ID cards. It is very difficult for a returned asylum seeker to find accommodation (which he needs for Police registration) or a job in Colombo as even a Tamil landlord or employer would usually be scared to help.

32 A returned asylum seeker in Colombo cannot go to the North or East. He would be a new face to

the forces there (He will probably not get permission to go to the North anyway) The Forces in these places would then probably suspect him as LTTE.

33. If he got to an "uncleared" (i.e. LTTE-controlled) area the LTTE will demand some ransom, thinking that he must have access to money in the West - or they will try to conscript him to fight for them . . .

In Colombo, if a returned asylum seeker registers with the Police, he will often only be given permission to stay for one or two weeks. They want them to leave Colombo - to prevent some disaster in the City.

. . . .

38 There are 761 charges against my clients which I am having to deal with, mainly for conspiracy. . . . I will not be paid for this case, except for Rs1000 (under GBP 10) when it is over. Nor other State legal aid is available and my clients have no money to pay me. The trial will take at least two more years to finish. "

9. Rapport fra Sri Lanka Werkgroep ⁶⁶

Denne nederlandske MR-gruppen har gjennom flere besøk på Sri Lanka intervjuet 9 asylsøkere som ble deportert fra Nederland i 1998 og 1999. Undersøkelsen viser at alle de 9 ble trakkassert og arrestert en rekke ganger i perioden. Den lengste av fengslingene var på 6 mnd. Grunnlaget var mistanke om at han hadde gitt penger til LTTE mens han var asylsøker i Nederland. Han ble torturert i fengselet. ⁶⁷

"In three cases studies, a representative of the Dutch Embassy visited a deported asylum seeker in prison, having been informed of each situation by third parties. This did not lead to release of the person concerned

Conclusion

Tamils from the north and east are continually victims of arbitrariness during their stay in Colombo. Tamils must have a police registration form, but the criteria for obtaining one and for extending its validity are not straightforward. Tamils must be able to show a copy of the police registration for if requested, even though this practise has no legal basis according to judgement by the Supreme Court . . .

Tamils from the north and east run a continual risk in Colombo of being arrested under the emergency legislation. In the "best" case they will be released within a few days or released conditionally on bail. This does not protect Tamils from the risk of being arrested once or even several times again, however. A conditional release on bail means that the person concerned remains a suspect. The procedure that follows leaves them feeling very tense and insecure. Being released can ultimately cost the person involved a lot of money.

Tamils detained under the emergency legislation run a great risk of being imprisoned for several months or years, without the content of and grounds for suspicion ever being made clear and without a trial ever having taken place. The available figures on the number of prisoners in custody demonstrate that this is a large problem. Moreover, the prison circumstances in Sri Lanka, especially for prisoners in custody, are abominable. The use of torture is common.

.....
Having money and family or friends in Colombo appears in some cases to be essential in order to prevent arrest or end detention (in custody). Money can determine whether a suspect is released conditionally on bail or whether detention or arrest can be avoided (possibly) by means of bribes. . . . Asylum seekers who have been deported back to Sri Lanka are automatically considered suspect and are arrested upon their arrival at the airport. Like the suspicion of fund-raising for the LTTE abroad and the presumption that someone has a lot of money, the suspicion of having left the country illegally is an extra reason for arresting deported asylum seekers. . . . Deported asylum seekers, like all Tamils from the north and east, run a great risk of being taken into custody for months or even years. The Sri Lanka Werkgruppe has the impression that the Dutch government attempts to play down the known cases of asylum seekers deported from the Netherlands who have encountered difficulties and to consider these as mere incidents. The fact that most asylum seekers who have been deported disappear from the view after their arrival in Sri Lanka is acknowledged under the motto "no news is good news. That is hardly the case, however, considering the many risks that the Tamils from the north and east run in Colombo. . . There is not a single organisation that is structurally concerned with the asylum seekers that have been deported back to Sri Lanka. . . . It can be presumed that most cases of Tamil asylum seekers who have been deported from European countries and who have run into problems in Sri Lanka have not been nor ever will be made known."

Nederland har - på samme måte som Norge- inngått avtale med Sri Lanka om at returen skal skje "in conditions of safety and dignity".

III - MØTE MED ANDRE ORGANISASJONER

1. Front Office

Ifølge ambassaden er det ikke vanskelig å få ID-dokumenter. De kan få pass på dagen og det er etablert et eget kontor "Front Office" hvor de som mangler ID-kort kan gå og ordne det nødvendige.⁶⁸ Kontoret er for en stor del finansiert av norske myndigheter. Vi oppsøkte Front Office for å skaffe ID-kort til en asylsøker som var returnert fra Norge i oktober 1999. Der snakket vi med en ansatt. Samtalen ble filmet på video. Den ansatte fortalte at vår mann ikke kunne få ID-kort hvis han ikke hadde pass - og pass kunne han ikke få hvis han ikke hadde ID-kort. Det første han måtte gjøre var å melde tapet av det gamle ID-kortet ved den politistasjon han hørte til. Samtidig ble han sterkt advart mot å gå til politistasjonen for hvis en tamil ikke hadde ID-kort var det stor risiko for arrestasjon når han meldte seg fordi politiet ville mistenke ham for å ha solgt det gamle ID-kortet til en LTTE tilhenger. Han måtte iallefall ikke si at han hadde vært i utlandet. Da ville det bli enda større problemer. Det var tryggere å gå til politistasjonen hvis vi var med.

Ambassaden fulgte åpenbart med i vår virksomhet, og kort tid etter intervjuet på "Front Office" ringte utlendingsattachéen for å advare oss mot å bruke det. Senere fikk vi også

en telefonisk advarsel fra en muslimsk politiker som var medlem av parlamentet. Advarslene var begrunnet med at den ansatte på Front Office kunne få sparken. "Front Office" var forøvrig ukjent blant de returnerte tamiler vi traff. Kontorets eksistens var heller ikke kjent for Human Rights Commission (HRC) eller lederen av All Tamil Congress advokat Kumar Ponnampalam.

2. Besøk på en politistasjon

Vi fulgte den returnerte til politiet for å melde tap av ID-kortet på den politistasjon der han var registreringspliktig. Videokameraet var fortsatt med, og det førte til at vi alle ble pågrepet. Filmen i kamera ble sett igjennom og delvis slettet. Takket være våre norske pass og advokat-visittkort slapp vi ut etter 1 time. Vi dro senere tilbake uten kamera og meldte fra om ID-kort tapet. Tapsmeldingen ble skrevet på singalesisk, og vi var vitne til at vår tamil måtte underskrive - uten at han forsto noe av innholdet. Vi spurte om å få en kopi av dokumentet han skrev under på, men det ble avslått. Pr. juni 2000 har vår venn fortsatt ikke fått ID-kort.

3. Human Rights Commission (HRC)

Vi hadde møter med HRC v/ Commissioner T. Suntheralingam 15.11. og 17.11.99. HRC ble opprettet av Presidenten 30.06.97 som erstatning for Human Rights Task Force (HRTF) som samtidig ble nedlagt. Hensikten med HRC er å overvåke praktiseringen av unntakslovgivningen og følge opp brudd på menneskerettighetene. De har på samme måte som Røde Kors rett til å besøke fengsler for internerte etter ER og PTA, og de skal få melding om alle fengslinger. Suntheralingam uttrykte frustrasjon over arbeidsforhold og arbeidsmuligheter og kunne ikke gi noen oversikt over skjebnen til returnerte asylsøkere. HRC skulle få melding om alle fengslinger etter unntakslovene, men meldeplikten ble ikke overholdt. HRC besøkte fangene, men det ble ikke registrert hvem av de fengslede som var returnerte asylsøkere. Kontoret hadde pr. november 99 ikke utgitt noen årsrapport for 1998.

Ifølge rapport fra Dansk Flyktningehjelp⁶⁹ uttrykker et stort antall uavhengige kilder generell skuffelse og frustrasjon over HRC's arbeide. Kildene er av den oppfatning at oppløsningen av det tidligere Human Rights Task Force (HRTF) i 1997 og overgang til HRC var et tilbakeskritt. Advokat **Kumar Ponnampalam** (se ovenfor) hevdet at HRTF ble oppløst for å stoppe arbeidet med å sikre rettighetene til de internerte. HRC som kom isteden har bare formell makt. Dette illustreres bl.a. ved at ingen medlemmer av sikkerhetsstyrkene er blitt rettsforfulgt etter initiativ fra HRC - på tross av de mange torturovergrep, voldtekter og drap som er begått mot varetektsfanger. Supreme Court har også bedt Regjeringen ta de nødvendige skritt for å reise sak mot de skyldige, men ingenting har skjedd bortsett fra i noen få høyt media-profilerte saker. Advokater har gitt opp å klage saker inn for HRC fordi klagene ikke blir besvart eller behandlet.⁷⁰

4. Høykomissæren for Flyktninger (UNHCR)

UNHCR opplyste at de ikke foretok noen aktiv oppfølging av returnerte asylsøkere fordi dette falt utenfor deres arbeidsområde. UNHCR hadde derfor ikke noen selvstendig kunnskap om de returnertes situasjon i Colombo. Justisdepartementet begrunner likevel sitt returstandpunkt med at det er "*i tråd med UNHCRs anbefalinger*" ⁷¹ Forklaringen på dette er følgende : UNHCR ga anbefalinger om retur 1. mars 1997 ⁷² og i tillegg har organisasjonen utarbeidet et "Background Paper" av 18.03.99. ⁷³ Ifølge dokumentet er UNHCR :

*"... of the view that Sri Lankan asylum seekers, whose claims have been processed through full and fair procedures and found not to fulfill the refugee criteria may be returned safely to Sri Lanka (this does not obviate other reasons for non-return such as contemplated under the Torture Convention).
.."*

Etter UNHCR's tenkemåte er en asylsøker som har fått avslag pr. definisjon ikke en flyktning - og han/hun faller derved utenfor UNHCR's mandat og ansvarsområde. Tenkemåten er "perfekt" for Norge fordi vårt land ikke ga asyl til noen av de ca. 2800 tamiler som søkte asyl her i 1990-98 ⁷⁴. Samtlige falt utenfor Norges strenge fortolkning av begrepet "flyktning" og samtlige falt derved også utenfor UNHCR's ansvarsområde. Konsekvensen er at samtlige kan returneres fritt "*i tråd med UNHCR's anbefalinger*". I samme periode ga andre Europeiske land asyl til ca. 18% av søkerne fra Sri Lanka mens Canada ga asyl til 81% av søkerne. Både Norge, øvrige land i Europa og Canada praktiserer samme Flyktningekonvensjon.

UNHCR har inngått en avtale med Sveits om "*passive or indirect monitoring*" av asylsøkere som returneres fra Sveits. Likevel var ikke UNHCR klar over at Sveits hadde returnert en asylsøker den dagen vi ankom Colombo og de kjente ikke noe til hans eksistens eller skjebne.

* * *

UNHCR minner i sitt "Background Paper" om at risikoen for tortur må vurderes før retur gjennomføres. Ingen skal returneres "*når det er skjellig grunn til å tro at vedkommende vil være i fare for å bli utsatt for tortur*" ⁷⁵ - selv om han faller utenfor flyktningekonvensjonen. Av de mange rapporter om behandling av varetektsfanger er det åpenbart "*skjellig grunn*" til å tro at returnerte tamiler "*vil være i fare for å bli utsatt for tortur*". Norge nevner ikke risikoen for tortur etter tilbakesendelse i sine avslag og det er derfor umulig å se om Torturkonvensjonen og UNHCR's påminnelse er vurdert.

5. Røde Kors (ICRC) I forklaring for Oslo Byrett 10.12.99 henviste Justisdepartementet v/Kristin Nysted til Røde Kors som en av "garantistene" for at retur av tamiler var forsvarlig. Isabelle Barras (Head of delegation) og Alfredo Mallet (Protection Co-ordinator) opplyste imidlertid at returnerte asylsøkere ikke lå under ICRC's

arbeidsområde. De foretok ingen oppfølging eller registrering av denne gruppen og kjente ikke til deres situasjon. De foretok endel fengselsbesøk og hadde fri adgang til interneringsleirene og rett til å få melding om de som fengsles etter ER og PTA. Men de fikk ikke vite om noen av de internerte hadde vært asylsøkere tidligere. Ved noen anledninger hadde det ved fengselsbesøk tilfeldig kommet fram at vedkommende var returnert asylsøker og Røde Kors var derfor klar over at det skjer arrestasjoner av returnerte. De hadde ingen oversikt over omfanget. De som var fengslet etter Immigrasjonsloven ble ansett som "vanlig kriminelle" og falt også utenfor Røde Kors sitt arbeidsområde. ICRC så det som et problem dersom myndighetene for å unndra seg kontroll fra ICRC, og HRC flyttet forfølgelsen fra politisk forfølgelse etter PTA og ER og over til "vanlig kriminalitet" etter IEA.

IV - FORVERRING AV SITUASJONEN

Det siste halvåret har situasjonen i Colombo forverret seg betraktelig for tamilene. 3. mai 2000 ga regjeringen 159 sider med nye unntaksloven. De nye lovene inneholder bl.a. bestemmelser om forsterket pressesensur - rett for staten til å beslaglegge enhver bygning, kjøretøy eller skip for militære formål - rett til å pålegge borgerne tvangsarbeid når det er i nasjonens interesse - møter og prosesjoner er forbudt - de varetekstfengsledes rettigheter er ytterligere begrenset og ifølge avisen Sri Lanka Monitor er ikke lenger "legal remedies tilgjengelige. Forsamlingsfriheten er opphevet.

Gjennom stadige portforbud som følges opp med "round ups" går politiet fra hus til hus og arresterer alle barn og voksne tamiler som oppholder seg i området. Flere tusen er på denne måte arrestert i Colombo de siste måneder. Advokat Vinayagamoorthy skriver om dette i sin rapport ⁷⁶ :

"34. Tamils are routinely arrested in Colombo on the basis of coming from uncleared areas (= områder som kontrolleres av LTTE). The logic being that "The LTTE control these - so you must be LTTE and a criminal". The contention is : "Everyone helps the LTTE in those areas, so you must have committed some offences under the PTA if you're from there."

35. These people usually get held under section 6 of the PTA. A lot of Tamils are quickly released after being rounded up in "cordon and search" operations, after cheking with the NIB (the National Intelligence Bureau). Even for the short periods of their detention (commonly up to a week, including, in many cases, only 24 or 48 hours of detention) Tamils are often held in very bad conditions in Colombo : men, women and children en masse. Many thousands have been rounded up in Colombo since the beginning of last December (1999). They may be held in squalid, crowded cells (unhygienic and humiliating) - being treated like 3rd class "Untouchable" citizens - or, if the cells are completely packed - then in the hot sun for many hours.

36. Tamils are often held in Colombo without any reasonable ground or suspicion whatever . . . "

V - RETURAVTALEN MELLOM NORGE OG SRI LANKA

1. Brudd på avtalevilkårene

Parallelt med forhandlinger om fredsavtale inngikk Norge 06.03.00 avtale om retur av inntil 350 tamiler i løpet av 1 år.⁷⁷ Etter avtalen pkt. 1 skal returen skje "*in conditions of safety and dignity*"⁷⁸. Norge returnerte også tamiler før avtalen ble inngått, og hensikten med avtalen må derfor være å sikre en sikrere og verdigere retur enn det som var tilfelle tidligere. Tilbakemelding fra personer Norge har returnert etter at avtalen trådte i kraft, viser imidlertid at de returnerte blir behandlet like uverdig som før. Familie med 2 barn som returnert 03.05.00 forteller om følgende mottagelse⁷⁹:

Familien ble arrestert ved ankomst på flyplassen. Sammen med barna på 3 og 6 år (yngste barn født i Norge) ble de satt inn i en stor celle hvor det var ca. 30 fanger. Familien ble nektet mat og drikke og barna ble vitne til at faren og andre av fangene ble slått. Faren ble stengt inne på et lite rom med hengelås. Barna ble fryktelig skremt og politiet lo da barna skrek. Ingen i cella fikk lov til å snakke med hverandre, og hvis noen sovnet ble de vekket av politiet. Barna gråt og spurte om melk og politiet trakasserte dem og sa at de kunne få melk fra Norge. Familien måtte gjennom flere avhør og svært nedverdiggende behandling. De slapp først ut etter 12 timer mot å betale bestiktelser. De skulle møte i forhørsretten 02.06.00, men klarte å unngå det mot betaling av nye bestiktelser. Familien har ikke ID-kort og tør ikke gå ut. For ca. 14 dager siden da familien var ute for å spise, ble begge foreldrene stoppet av politiet, men de ble reddet fra arrestasjon av en drosjesjåfør. Deres videre skjebne er uviss

En kvinne fra ambassaden hadde møtt dem på flyplassen, men hun dro sin vei før arrestasjonen. Sveits, Danmark og Nederland har tidligere inngått likelydende avtaler og på det tidspunkt Norge inngikk sin avtale hadde man lang erfaringen for at Sri Lanka ikke klarte - eller ikke ville - følge avtalen.

2. Brudd på forvaltningens taushetsplikt ?

Avtalen innebærer bl.a. at Norge skal gi opplysninger til Sri Lankiske myndigheter om

"... names of next-of kin or friend who will be in position to give information about you. ."

Når en person søker asyl i Norge forsikrer norske myndigheter :

"at opplysningene vil bli behandlet fortrolig, og at det ikke vil bli gitt opplysninger i forbindelse med hans asylsøknad til hans hjemlands myndigheter".

Denne taushetsplikten brytes ved retur av tamilene. Dette kan påføre dem ekstra problemer. Videre skal den returnerte oppgi dato for utreise og navn på flyselskap til Sri Lankiske myndigheter. Dette innebærer at norske myndigheter legger bevisene til rette for at søkeren ved returen kan straffes for ulovlig utreise.

3. Er returnerte fra Norge ekstra utsatt ?

Etterat Norge gikk inn i konflikten som fredsmegler ser mange singalesere på Norge som "agenter" for tigrene. Det har vært demonstrasjoner og brenning av det norske flagg utenfor ambassaden og 24. mai var ambassaden utsatt for et bombeattentat. Under Erik Solheims forhandlingsmøte i Colombo 27.06.00 ble det kastet en bombe mot Redd Barnas kontor. Det kan se ut som om tamiler som returneres fra Norge nå er spesielt utsatt for mistanke med arrestasjoner og overgrep fra politiet og singalesiske ekstremistgrupper. Returavtalen gir iallefall ingen beskyttelse.

4. Hemmelig rapport om fengsling av returnerte asylsøkere

Norges Ambassade skrev 01.02.00 og 08.02.00 telefax til Danske utlendingsmyndigheter vedrørende retur av tamiler til Sri Lanka. Dansk Flyktningenævnd opplyser at faxen inneholder opplysninger om fengslinger av returnerte asylsøkere, men det nærmere innhold er hemmelig.⁸⁰ I brev av 22.05.00 opplyser Justisdepartementet at rapporten av 08.02.00 om fengsling av returnerte asylsøkere ikke er registrert hos dem.⁸¹ Det ambassaden åpenbart vet om fengslingen av returnerte asylsøkere, ser det ut som om ikke engang Justisdepartementet blir informert om.

DEL 4 NÆRMERE OM NORGES OFFISIELLE

OPPFATNING AV RETURSPØRSMÅLET

1. Bakgrunn

Norske utlendingsmyndigheter hevder at det er trygt å returnere tamiler til Colombo, og siden 1996 har de fleste tamilske asylsøkere fått avslag på sine søknader. Departementet opplyser at de har funnet fram til sin holdning gjennom :

*"jevnlig kontakt med enkeltpersoner, lokale og internasjonale bistands- og menneskerettighetsorganisasjoner" . . . "*⁸²

"Norske myndigheter har ingen holdepunkter for å anta at noen av de returnerte er blitt utsatt for overgrep i forbindelse med innreisekontrollen eller etter innreiseklareringen . . . "

Hvem myndighetene konkret har hatt kontakt med - og hva disse personer har sagt - får vi ikke vite.⁸³

* * *

I perioden oktober 98 - desember 99 ble 69 personer returnert til Colombo mens ca. 300 som har fått endelig avslag fortsatt oppholder seg i Norge. I perioden ca. 15.12.99 - 15.01.00 ble retur stoppet fordi departementet var usikker på situasjonen. Senere er det gitt klarsignal for retur igjen, men aktiviteten fra myndighetenes side har vært lav. Norske myndigheters generelle standpunkt fremgår av bl.a. brev til Amnesty International og Aksjonsgruppen for tamilske asylsøkere⁸⁴ :

*"Norske myndigheter legger fortsatt til grunn at den generelle sikkerhetssituasjon for tamiler på Sri Lanka ikke tilsier at alle tamiler bør være vernet mot utsendelse til hjemlandet alene grunnet deres etniske opprinnelse. Situasjonen på Sri Lanka blir fortløpende vurdert av norske myndigheter. . . . "*⁸⁵

Norge kom fram til dette standpunktet i mars 1996. Tidligere ble ikke tamiler uten tilknytning til Colombo returnert. Skiftet i standpunkt falt sammen med skifte av regjering på Sri Lanka. Etterat Norge bestemte at det var blitt tryggere å returnere asylsøkere til Colombo i 1996, er unntakslovgivningen skjerpet på en rekke områder senest den 3. mai 2000.

2. Møte med Norges Ambassade 16.11.99

Vi hadde en samtale med Utlendingsattaché Geir Aage Neerbye som også representerer danske myndigheter i asylsakene. Neerbye opplyste at prosedyren ved retur av asylsøkere i hovedsak er :

- Ambassaden får melding fra myndighetene i Norge om returen.
- Ambassaden informerer Sri Lankisk UD og immigrasjons-myndighetene om hvem som kommer - og når de kommer.
- De returnerte følges av norsk politi fram til grensekontrollen. Neerbye møter dem **før** grensekontrollen og orienterer om hva de kan vente seg - avhør, kortvarig fengsling m.v. De får en realistisk gjennomgang av hva som vil skje.
- På direkte spørsmål ble det bekreftet at han forteller at de senere kan komme til ambassaden og få 100\$. Han gir ikke pengene på flyplassen fordi pengene da vil bli fratatt dem i prosessen de skal gjennom
- Både norsk politi og Neerbye forlater flyplassen etter informasjons-møtet og søker må på egen hånd passere grensekontrollen og tollkontrollen.
- De fleste er utstyrt med Emergency document (enveis reisedokument) som norsk politi har skaffet fra Sri Lankas ambassade. Dette er ikke et vanlig pass og er ikke gyldig som reisedokument etter ankomsten.
- I grensekontrollen blir de stoppet av politiet og brakt inn til avhør. Hvis de ikke har dokumentasjon for ID (NIC) finner ambassaden det naturlig at myndighetene på Sri Lanka vil bringe på det rene hvem personen er. For det formål blir de underlagt "innreisekontroll".
- "Innreisekontroll" betyr det at de gjennomgår et avhør med politiet på flyplassen. Der blir de spurt om forhold ved **utreisen**. Bl. a. om de reiste ut med falske dokumenter eller falske visa. Hensikten med dette er å finne ut deres identitet.
- Etter avhør på flyplassen blir de fremstilt for forhørsretten og overført til Negombo fengsel der de sitter i 1 - 4 dager mens de blir "screenet" for LTTE-virksomhet. Neerby vil ikke kalle det fengsel, men innreisekontroll. Når de til slutt kommer ut er de ferdige med innreisekontrollen og det er lagt til grunn at de er borgere av Sri Lanka.
- De blir ofte innkalt til et nytt rettsmøte senere når det de har forklart til politiet er nærmere undersøkt.
- Det er deres egen oppgave å søke om ID-kort m.v. De fleste har ID-kort liggende hos slekt og venner som de henter. De får ikke flere dokumenter fra ambassaden og ambassaden regner seg nå som ferdig med saken.
- Hvis de senere blir arrestert for LTTE-virksomhet eller lignende er ikke det noe ambassaden kan være ansvarlig for eller gjøre noe med - like lite som ambassaden kan være ansvarlig hvis de fengsles for å ha begått kriminelle handlinger etter ankomsten.

- Det er ikke vanskelig å få ID-dokumenter. De kan få pass på dagen og det er etablert et eget kontor "Front Office" - bl.a. med norske midler. Hit kan de som mangler ID-kort gå og ordne det nødvendige.
- Fra oktober 1998 til november 1999 er det returnert 63 asylsøkere fra Norge. 80% av dem har vært på ambassaden etterpå og bekreftet at det går bra med dem. De har også fått 100 \$.
- Ambassaden har ingen informasjon om at noen av disse har blitt siktet eller dømt for brudd på immigrasjonslovgivningen. Etter ambassadens erfaring har alle som er blitt arrestert på flyplassen eller senere ved "round ups" og kontroller blitt pågrepet med hjemmel i PTA eller ER.
- Personlig mener Neerby straffskjerpelsen etter IEA ⁸⁶ er et fornuftig tiltak fordi menneskesmugling er et stort problem. Han opplyser at 455 ble dømt etter denne loven i 1998. Han antok at dette var smuglere og folk som ble tatt ved utreise.

I rapport fra Dansk Flyktningehjælp ⁸⁷ refereres det også til Geir Aage Neerbye oppfatninger :

"Den fellesnordiske udlændingeattaché oplyste vedrørende tilbage-sendelser fra Norge, at de fleste av dem der er blevet tilagesendt fra Norge er blevet tilbageholdt i lufthavnen med henblik på fastlæggelse af identiteten. Der er herved blevet henvist til en instruks, hvorefter Immigrationsmyndighederne ikke umiddelbart kan tillade indrejse, hvis den indrejsende ikke er i besiddelse af rejsedokumenter. Det blev oplyst, at cirka fire til fem personer er blevet løsladt umiddelbart herefter. Attachéen oplyste, at de fleste bliver tilbageholdt i lufthavnen i to til tre dage, mens nogle enkelte har været tilbageholdt i en uke. I et tilfælde blev en tilbagesendt tilbageholdt i 17 dage i selve lufthavnen. Det blev oplyst, at enkelte av de tilbakesendte har forklaret, at han blev udsat for overgreb i forbindelse med inrejekontrollen. Ifølge attachéen var den pågældende forklaring herom ikke overbevisende. Attachéen har ikke kendskab til, at tilbagesendte personer har haft problemer i forbindelse med registreringen i Colombo, ligesom attachéen ikke er bekendt med, at der skulle være særlige problemer i forbindelse med udstedelse af ID-kortet."

3. Delegasjon fra UDI/Justisdepartementet

På samme tid som vi besøkte Sri Lanka, var også en delegasjon fra UDI og Justisdepartementet i Colombo for å undersøke forholdene. Vi var klar over dette og ba før avreise om å få møte dem. Anmodning ble gjentatt da vi var i Colombo. Gjennom ambassaden fikk vi beskjed om at de ikke ønsket å møte oss.

4. Justisdepartementet forklaring i Oslo Byrett 10.12.99

For å forstå bedre hva Justisdepartementet bygger sin returpolitikk på refereres nedenfor

Kristin Nystedt forklaring i Oslo Byrett 10.12.99. Nystedt har vært rådgiver i JD siden juni 1998 med Sri Lanka som spesialitet. I september 98 og november 99 var hun på Sri Lanka. Oppholdet varte ca. 1 uke hver gang :

Departementet har bygget sin returpraksis på egen innhentet informasjon - særlig på informasjon fra UNHCR. I 1991 ga UNHCR en uttalelse om at retur kunne finne sted hvis returnerte hadde tilknytning til Colombo. Norge returnerte til Colombo fra høsten 1992.

I november 92 ble returen suspendert fordi situasjonen ble spent da marineministeren ble drept. 1. mai 93 ble statsministeren drept og UNHCR sa at retur ikke var trygt. Etter noen måneder opphevet UNCR sin anbefaling og sa at det var trygt igjen - også for de som **ikke** hadde tilknytning til Colombo.

Våren 1994 besluttet JD at de ville gjenoppta retur, men de fortsatte med begrensningen at man bare returnerte tamiler med tilknytning til sørlige provinser.

I oktober 1995 foretok regjeringen en stor offensiv for å gjenerobre Jaffna og retur ble igjen ansett å være for utrygg.

26. mars 1996 ble retur gjenopptatt og da slik at **alle** kunne returneres - også de som ikke hadde noen tilknytning til sør. JD har ment at det er trygt siden da.

Alle som returneres sendes til Colombo. Det er en forutsetning for norsk returpolitikk at de får lov til å oppholde seg der. For å sikre seg at det går bra har Norge kontakt med UNHCR og andre lands ambassader og man har erfart at ingen er tvangsmessig returnert til hjemdistriktet. Det er reise-restriksjoner på reiser fra Nord til Sør, men ikke motsatt vei.

Fra høsten 1998 fram til 10.12.99 har Norge returnert 69 personer og ingen av personene har gitt opplysninger om at de er tvunget til å flytte ut av Colombo. Bondevikregjeringen stoppet returen er periode **høsten 97** fordi de ønsket å foreta en selvstendig vurdering av returforutsetningene. Etter pressemelding fra januar 1998 ble returen gjenopptatt. Norsk praksis er i samsvar med anbefalinger fra UNHCR og andre vestlige lands praksis. Informasjon er innhentet gjennom egen utlendingsattaché - første var ansatt 1992-1993 (Trygve Tveter) - siden var det ambulerende attaché som reiste til Sri Lanka med jevne mellomrom. Fra april 1998 er det ansatt fast felles Dansk -Norsk attaché (Geir Aage Neerby). Hans sentrale oppgave er å innhente informasjon i forbindelse med søknader om asyl og visum. Han har et bredt kilde-tilfang og gode kontakter med en rekke Sri Lankiske NGO som jobber med menneskerettigheter og rettshjelp i slike saker. I tillegg har de kontakt med internasjonale organisasjoner, UNHCR, Røde Kors samt ulike vestlige organisasjoner som har prosjekter i LTTE kontrollerte områder - kirkeorganisasjoner - ulike partier - advokater - andre lands ambassader - Sri Lankiske myndigheter.

UDI og JD. gjennomfører jevnlig reiser og har møter med kildene. Det er endel motstridende opplysninger og disse veies og tillegges vekt etter eget skjønn.

Det anføres ofte at familiemedlemmer av LTTE aktivister kan bli forfulgt. På begge reiser har jeg tatt opp spørsmålet om i hvilken grad det er grunnlag for å arrestere familiemedlemmer. Etter de opplysninger vi har fått finner vi **ikke** å legge til grunn at familiemedlemmers aktivitet for LTTE er noe problem for andre i familien. Opplysningene har vi fått fra veldig velinformert hold og fra kilder som vi har tillit til. Ingen av de returnerte har vært arrestert i lengre tid på grunn av slektskap. De har bare vært arrestert noen dager for å bli spurt om hvilken kunnskap de har om LTTE.

Det er vanlig at tamiler har brødre eller familiemedlemmer som er med i LTTE. Det er vanskelig å få informasjon, men det er mye som tyder på at tamilske familier er utsatt for et økonomisk og sosialt press for å ha en aktiv soldat i familien. Denne informasjon har også Sri Lankiske

myndigheter. De har et sikkerhetsproblem med LTTE som man antar står bak aksjoner som setter liv og helse i fare. Myndighetene har et behov for å beskytte befolkningen mot slike aksjoner. Derfor blir tamilene stanset i kontroller og holdt tilbake. Det er ingen grunn til å arrestere folk som har hjulpet LTTE med å grave grøfter, gi mat osv. - men på lik linje med andre kan disse også stanses ved kontrollposter. Flertallet av de som stoppes slippes ut etter 48 timer. Bare en veldig liten gruppe holdes i fortsatt forvaring. Terskelen før noen anses for medlem av LTTE er høy og myndighetene har sagt at det ikke er noen grunn til å arrestere vanlige grøftegravere. Aktive LTTE soldater fanges i liten grad. De tar en selvmordsspill hvis de blir pågrepet.

De som sitter fengslet i **Kalutera Prison** er personene som står bak aksjonene og har en eller annen tilknytning til LTTE. Det er ikke slik at de holdes i forvaring alene p.g.a. sin etnisitet.

Straffen for utreise på falske pass ble skjerpet sommeren 1998. Det er ikke lenger mulighet for å bli "baillet" ut. Informasjon vi har fått fra Sri Lankiske myndigheter og vår egen erfaring tilsier at Sri Lanka bare vil bruke bestemmelsene mot de som reiser ut - ikke når de sendes tilbake. Vi legger til grunn at det er ved utreise de siktes - ikke ved innreise. Straff for ulovlig utreise regnes under enhver omstendighet ikke som "politisk forfølgelse". Hvis straffen er uforholdsmessig kan den vurderes etter Utlendingsloven § 15.

Erfaring med de 69 som er returnert viser at de kontrolleres av Immigration ved ankomst. Deretter overføres de til kontroll hos politiet og fremstilles for lokal domstol mens det undersøkes om de har forbrutt seg mot ER. Noen løslates ved første rettsmøte og i andre tilfeller må det stilles sikkerhet. De må da møte på nytt en fastsatt dato. Når det er stilt sikkerhet må de som garanterer betale et visst beløp hvis vedkommende ikke møter. De fleste fengsles i kortere tid. Unntaket er 3 personer av de 69. Det er vanskelig å si noen kjennetegn for hvorfor de ble sittende lengre. Det er vanskelig å skaffe informasjon om hva som har skjedd. Ettersom de ble løslatt har vi ikke funnet grunn til å undersøke nærmere. Det er begrenset hva Norges ambassade kan gjøre i et fremmed land i forhold til landets egne borgere.

Myndighetene i Colombo har et sikkerhetsproblem. De foretar "round ups" for å oppklare terrorhandlinger. At man er tamil er i seg selv ikke nok til å bli sittende lenge i varetekt. Det er restriksjoner på å bo i Colombo, men befolkningen klarer å reise dit i praksis. Hvorvidt det betales bestikkelser er umulig å bevise. Det kan godt være sannsynlig, men flere har sagt at bestikkelser ikke har vært nødvendige. Jeg er ukjent med det går an å bestikke seg ut av varetekt. Det er umulig for meg å kjenne til dette. Norge har returnert flest asylsøkere til Sri Lanka slik at vi har den bredeste erfaringen.

Det er viktig å ha ID-kort. Endel som sier de ikke har, har ID-kort likevel. De som mangler kan henvende seg til **Front Office**. Jeg kjenner ikke prosedyren med politiattest for å få ID-kort.

Vi mener det er personer som har tilknytning til terroraksjoner som får problemer. Vi har erfaring for at de som returneres fra Norge tar kontakt med ambassaden for å fortelle at alt er OK. Det er viktig at de får telefnummeret til ambassaden og vi mener det ikke er nødvendig med ettersjekk.

De får \$ 100 som er et relativt stort beløp. Det er vanlig å gi dette for at de skal komme seg fra flyplassen og hjem. Politiet (i Norge) avgjør hvor stort beløpet skal være.

Siden juli 1998 har de returnerte måttet innom domstolen (i Negombo). Vi er ikke kjent med at de

må betale bestikkelser for å slippe igjennom. Vi mener at det ikke skulle være nødvendig. Det er mye på grunn av korrupsjonen at vi ber dem hente pengene på Ambassade etterpå. Da blir ikke bruke pengene brukt til å betale seg igjennom.

Menneskesmuglingen er godt organisert. Når de sendes tilbake er agenten ansvarlig og han vil forsøke igjen. Det eksisterer et agentnettverk og det er mange som vil prøve lykken.

DEL 4 HVORDAN ER DET MULIG ?

HVORDAN ER DET MULIG Å HEVDE AT RETUREN FOREGÅR "IN CONDITONS OF SAFETY AND DIGNITY" ?

På bakgrunn av dokumentasjonen som er presentert gjennom dette notatet - og ettersom samtlige advokater og MR-organisasjoner vi snakket med på Sri Lanka, var uenig med Norge i at tamiler trygt kunne returneres - kan man spørre hvordan det er mulig å komme fram til at returen er trygg og verdig. På bakgrunn av de svar som gis til offentligheten og domstolene kan det se ut til at følgende (velkjente) "teknikker" er benyttet :

1. **"Ikke vårt bord"** - Norge avgrenser sin befatning med tamilenes returproblem til det som skjer ved selve ankomsten på flyplassen. Når de er ute fra flyplassen er de ikke lenger Norges ansvar og ingen følger med på hva som skjer. Den returnerte ses derved i et avgrenset tidsperspektiv som gjør det lettere å konkludere med at han ikke utsettes for overgrep.

2. **Lukke øynene for korrupsjon** - De fleste som returneres fengsles ved ankomst og blir løslatt etter noen dager. Norske myndigheter hevder at de løslates fordi politiet etter "screening" fant ut at de ikke hadde tilknytning til LTTE.⁸⁸ Realiteten er at de returnerte må betale bestikkelser for å bli løslatt. Koblingen mellom korrupsjon og forfølgelse bagatelliseres og er noe de ikke vil snakke om. De ønsker heller ikke å se at Norge gjennom sin returpolitikk skaffer smuglerne fete inntekter.
3. **Usynliggjøring av Unntakslovene** - Ifølge UDI og JD er det *"lite sannsynlig at det å ha ytet assistanse . . . isolert sett vil innebære fare for tiltak og reaksjoner av slik karakter at det foreligger grunnlag for asyl."*⁸⁹ Det faktum at omtrent alle som returneres har brutt Unntakslovene og kvalifiserer til minst 7 års fengsel usynliggjøres og, nevnes aldri av norske myndigheter - hverken i vedtak eller som vitne i rettssaker.
4. **Hemmelighold av kilder** - Rapportene myndighetene lager om situasjonen på Sri Lanka er hemmelige og unntatt fra offentlighet fordi kjennskap om innholdet *"ville kunne skade landets sikkerhet, landets forsvar eller forholdet til fremmede makter . . ."*⁹⁰ Norske myndigheter hemmeligholder også det de vet om fengsling av returnerte asylsøkere.⁹¹ Hemmeligholdet gir staten stor makt og betyr at ingen kan kontrollere opplysningene de bygger på. Ut fra et rettssikkerhetssynspunkt er dette svært uheldig. Begrunnelsen for hemmeligholdet er lite troverdig ettersom bl.a. danske myndigheter lager rapporter fra Sri Lanka som er offentlige⁹².
5. **Misbruk av UNHCR's anbefalinger** - Dagens returpraksis er ifølge Justisdepartementet *"i tråd med UNHCR's anbefalinger"*⁹³. Dette er en grov forenkling og stemmer ikke når man undersøker nærmere hva UNHCR sier.⁹⁴
6. **Usynliggjøring av Torturkonvensjonen** - UNHCR minner i sitt "Background Paper" av 18.03.99.⁹⁵ om at ingen skal returneres hvis det vil være i strid med Torturkonvensjonen⁹⁶. Det fremgår ikke av asylvedtakene om Norge foretar noen slik vurdering⁹⁷.
7. **Usynliggjøring av brudd på returavtalen** - Etter avtalen pkt. 1 skal returen skje *"in conditions of safety and dignity"*⁹⁸ Avtalen brytes av Sri Lanka uten at Norge ser ut til å bry seg om det, jfr. familie som ble returnert 03.05.00⁹⁹ Det sendes 08.07.00 en ny tamil og ambassaden er varslet. Kan de gjøre noe for å sikre at han får en trygg og verdig retur?

KONKLUSJON

Det foretas idag ingen aktiv monitoring av de returnertes situasjon. Jeg anser dette som helt nødvendig for å ha tillit til at dagens returpraksis ikke er i strid med Utlendingsloven

§ 15, Torturkonvensjonen Artikkel 3 eller selve returavtalen.
Jeg vil derfor be myndighetene :

- etablere et betryggende system for monitoring slik at man får et bedre grunnlag for å vurdere om det kan gjennomføres flere tilbakesendelser til Sri Lanka.
- opplyse hva de vil gjøre for å sikre at returavtalen overholdes for framtiden.
- Jeg ber om at all tilbakesendelse stanse fram til det er gitt garantier for at fremtidige returer vil skje i henhold til den inngåtte avtalen.

• TROND ROMSTAD

¹ VEDLEGG A - 9 -11 "Sri Lanka Repressive Laws" - Arrest and Detention" og "Emergency Rule" utgitt av Nadesan Center

² VEDLEGG A - 2 PTA art. 31 siste ledd

³ VEDLEGG C

⁴ VEDLEGG A - 6

⁵ VEDLEGG B

⁶ VEDLEGG B - 1 Rapport av 18.02.00 fra adv. Velautan -

⁷ DEL 3 - Forklaring fra Justisdepartementet i Oslo Byrett 10.12.99

⁸ VEDLEGG B - 8 Rapport av januar 2000 - Charge us or release us" -

⁹ VEDLEGG C Artikkel i "The Lancet" Juni 2000 referert i "The Independent" 26.06.00

¹⁰ VEDLEGG B - 6 Rapport fra adv. Vinayagamoorthy pkt. 26 + Forklaring fra Institute of Human Rights

¹¹ VEDLEGG A - 1 Public Security Ordinance nr. 25/1947

¹² VEDLEGG A - 3 Indemnity Act - nr. 20 /1982

¹³ DEL 2 pkt. I (1)

¹⁴ VEDLEGG A -5 Proscribing of LTTE Regulations nr. 1 of 1998

¹⁵ VEDLEGG A - 8 Eksempel på Police Registration

¹⁶ VEDLEGG B - 1 Rapport fra bl.a. Forum for Human Dignity og VEDLEGG C - 6

¹⁷ VEDLEGG B - 7 Rapport fra bl.a. Sri Lanka Werkgroep, desember 1999 -

¹⁸ VEDLEGG A - 5 Emergency Regulations No. 1 av 27.01.98 Art. 3

¹⁹ VEDLEGG A - 2 PTA art. 31 siste ledd -

- ²⁰ VEDLEGG B
- ²¹ VEDLEGG D - 8 /10 Artikkel "Norway and the LTTE" - "LTTE and The Norwegian Connection"
- ²² VEDLEGG B-1 Rapport av 12.01.99 pkt. 21 -25
- ²³ VEDLEGG B Adv. Joy Mahil Mahadevan - adv. Vinayagamoorthy og Forum for Human Dignity
- ²⁴ FN's Verdenserklæring om Menneskerettigheter art. 14
- ²⁵ VEDLEGG A Act. nr. 42 av 28.07.98 art. 2 nr. 1
- ²⁶ VEDLEGG - C 20 Sunday Times 22.08.99
- ²⁷ VEDLEGG B - 2 "Newsetter" nr. 37 for januar 1999
- ²⁸ Criminal Investigation Department (CID)
- ²⁹ VEDLEGG C - 11 Rettsavgjørelse fra Negombo Magistrate Court
- ³⁰ VEDLEGG B
- ³¹ VEDLEGG B og VEDLEGG C - 6
- ³² VEDLEGG A - 5 Gazette Extraordinary No. 889/15 av 21.09.95
- ³³ VEDLEGG B - 1 og C - 6
- ³⁴ VEDLEGG B-7 Rapport fra SRI LANKA WERKGROEP av november 1999
- ³⁵ VEDLEGG D - 4
- ³⁶ VEDLEGG A - 6
- ³⁷ VEDLEGG C - 3
- ³⁸ VEDLEGG B - 8 76 brev fra fengslede som nå sitter i Welikada og Kalutera Prison
- ³⁹ VEDLEGG C - 17/18 Omtale av artikkel i "The Lancet" juni 2000
- ⁴⁰ VEDLEGG B - 14 Sri Lanka : Torture in custody
- ⁴¹ VEDLEGG A - 1 Public Security Ordinance nr. 25/1947
- ⁴² VEDLEGG A - 3 Indemnity Act - nr. 20 /1982
- ⁴³ VEDLEGG A - 2 PTA art. 7
- ⁴⁴ VEDLEGG B - 4 Årsrapport 1998 fra "Home for Human Rights"
- ⁴⁵ VEDLEGG D - 7 Brev fra Refugee Council av 11.06.99
- ⁴⁶ VEDLEGG C - 1 til 5
- ⁴⁷ VEDLEGG B - 1
- ⁴⁸ VEDLEGG B - 1 Rapporter av 12.01.99 - 11.03.99 - 25.03.99 - 25.08.99 - 18.02.00
- ⁴⁹ VEDLEGG A - 2 PTA art 16 (2)
- ⁵⁰ Judicial Medical Officers (JMO)

- ⁵¹ VEDLEGG C - 8 og 9 Eksempler på legerapporter fra Judicial Medical Officers (JMO)
- ⁵² VEDLEGG B - 6 Rapporter av 18.02.00 fra advokat A. Vinayagamoorthy pkt. 26 flg.
- ⁵³ Kalutera Prison har til enhver tid ca. 800 tamiler i varetekt. Den eneste grunnen til fengslingen er ifølge advokatene at de er tamiler. Kalutera brukes særlig når varetektstiden er over 1 år.
- ⁵⁴ VEDLEGG B - 3 - Magasinet Sentinel
- ⁵⁵ VEDLEGG B - 3
- ⁵⁶ VEDLEGG B - 4
- ⁵⁷ VEDLEGG A - 4 Emergency Regulations (ER)
- ⁵⁸ VEDLEGG A - 8 Detention order - formular
- ⁵⁹ VEDLEGG A - 4 ER art. 54 (3) -
- ⁶⁰ VEDLEGG A - 2 Prevention of Terrorism Act (PTA) art. 7 (2)
- ⁶¹ VEDLEGG B Rapporter fra Forum for Human Dignity av 18.02.00 - rapport av 18.02.00 fra adv. Vinayagamoorthy - VEDLEGG B -8 "Charge us or release us" og VEDLEGG C - 7 37 klager til Supreme Court fra Institute of Human Rights - rapporter fra JMO
- ⁶² VEDLEGG C - 8
- ⁶³ VEDLEGG C - 6
- ⁶⁴ VEDLEGG C - 5 Rapport av 19.02.00
- ⁶⁵ VEDLEGG B - 7 "The Situation of Tamils in Colombo - Nine Case studies of Deported Tamil Asylum Seekers" - November 1999
- ⁶⁶ VEDLEGG B - 7 Rapport Sri Lanka Werkgroep Part 2
- ⁶⁷ Se Intervju med ambassaden
- ⁶⁸ Rapport av januar 1999 side 50
- ⁶⁹ VEDLEGG B - 1 Rapport fra "Forum for Human Dignity" av 18.02.00 pkt. 35
- ⁷⁰ VEDLEGG D - 6 Vedtak av 06.12.99 i sak FK 97031057
- ⁷¹ VEDLEGG D - 6
- ⁷² VEDLEGG C - 12 og 13
- ⁷³ VEDLEGG C - 13 UNHCR Background Paper . side 17
- ⁷⁴ Konvensjon mot Tortur av 26.06.87 art. 3
- ⁷⁵ VEDLEGG B - 6 Rapport av 16.02.00
- ⁷⁶ VEDLEGG D - 1
- ⁷⁷ VEDLEGG
- ⁷⁸ VEDLEGG C - 5 Kilde er fax mottatt fra familien i mai 2000 samt tlf.samtale med søster i Norge
- ⁷⁹ VEDLEGG D - 1 Informasjon nr. 25 april 2000 fra Flyktningenævnden, København -

⁸⁰ VEDLEGG D - 2 Brev fra Justisdepartementet av 22.05.00 -

⁸¹ VEDLEGG D - 5

⁸² VEDLEGG D - 2 Brev fra Justisdepartementet av 02.07.99

⁸³ VEDLEGG D - 5 Brev av 22.12.998 og 19.07.99

⁸⁴ VEDLEGG D - 5 Brev av 19.07.99 fra Justisdepartementet

⁸⁵ Immigrants an Emmigrants Act nr. 42 av 28.07.98

⁸⁶ Rapport fra fact-finding mission til Sri Lanka 16 november - 5 desember 1998 side 63 flg.

⁸⁷ Se Intervju med ambassaden

⁸⁸ VEDLEGG D - 6 Vedtak av 06.12.99 i sak FK 97031057 og Oslo Byrett dom av 14.01.00 i sak 99-11085 A/14

⁸⁹ VEDLEGG D - 2 Brev av 02.07.99 fra Justisdepartementet - VEDLEGG

⁹⁰ VEDLEGG D - 2 og 3

⁹¹ Dansk Udlændinge-styrelse : Rapport fra fact finding mission til Sri Lanka 16.11-05.12.98

⁹² VEDLEGG D - 6 og Oslo Byretts dom av 14.01.00 sak 99-11085 A/14

⁹³ VEDLEGG B - 13

⁹⁴ Etter konvensjon mot Tortur av 26.06.87 art. 3 skal ingen returneres hvis det er "skjellig grunn" til å tro at han står i fare for å bli utsatt for tortur.

⁹⁵ VEDLEGG C - 5